

**Türk Edebiyatında Freud’a İlk Reddiye: Asrî Şeytanlar Peygamberi
(Müdâfaalı Hikâye)**

**The First Refutation of Freud in Turkish Literature: The Prophet of
Contemporary Devils (A Story With a Defense)**

Mürsel Gürses*

Makale Bilgisi

Geliş: 14.07.2025

Kabul: 10.03.2026

Doi:

10.20296/tsadergisi.1739718

Anahtar Sözcükler:

Freud,

psikanaliz,

Türk edebiyatı,

reddiye.

ÖZET

Bu çalışmada, Doktoroğlu Suad Tahsin’in Asrî Şeytanlar Peygamberi (Müdâfaalı Hikâye) adlı uzun hikâyesinin, Türk edebiyatında Freud’a yöneltilmiş ilk reddiye olduğu ortaya konmaktadır. 1926 yılında İstanbul Necm-i İstikbal Matbaasında 76 sayfa olarak basılan eser, henüz Latin alfabesine aktarılmamıştır. Reddiler bir düşünceyi, öğretiyi, inancı bilimsel ve akli delillerle çürütmek için yazılan yazılardır. Yazar Suad Tahsin, Freud’a ve kuramlarına dair itirazını bilimsel bir yazı ile ifade etmek yerine, kurgusal bir metin üreterek ortaya koymuştur. Yazar, Freud’un zihinsel işlevlerdeki değişimleri cinsel yapıdaki dönüşümlerle açıkladığını belirtmiş ve hikâyede bu görüşe farklı bir yön vermeye çalışmıştır. Çalışma, bir reddiye üzerine olduğu için önce dünyadan Freud’a gelen ilk itirazlar ve eleştiriler özetlenmiştir. Ardından Türkiye’de Freud ve kuramları üzerine yazılan ilk yazılar özetlenip hikâye incelemesine geçilmiştir. İnceleme sonunda tezli bir hikâye olarak ortaya konan edebî metnin, Freud’a ve kuramlarına karşı kuşatıcı ve nitelikli bir reddiye olmaktan çok, tek yönlü ve basit bir itirazdan ibaret olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye’de, Freud’a karşı yazılan ilk edebî ürün olması bakımından eserin önemli ve değerli olduğu vurgulanmıştır.

Article Information

Submission: 14.07.2025

Acceptance: 10.03.2026

Doi:10.20296/tsadergisi.1739718

Key Words:

Freud,

psychoanalysis,

Turkish literature,

refutation.

ABSTRACT

According to our findings, The Prophet of Contemporary Devils (A Story With a Defense), a novella by Doktoroğlu Suad Tahsin, constitutes the first refutation of Freud in Turkish literature. Published in 1926 and has not yet been transcribed into the Latin alphabet. Rather than presenting his objections to Freud and his theories in a scientific essay, Suad Tahsin chose to express his critique through a fictional narrative. He stated that while Freud explained changes in mental functions through changes in sexual constitution, he attempted to steer this idea in a different direction within the story. As the study focuses on a refutational text, it first outlines early global criticisms and objections directed at Freud. This is followed by a summary of the initial writings on Freud and his theories in Turkey, leading into the analysis of the story itself. The conclusion of the analysis asserts that, although framed as a thesis-driven narrative, the literary text falls short of being a comprehensive and nuanced refutation of Freud and his theories; instead, it amounts to a one-dimensional and rather simplistic objection. Nevertheless, the work is highlighted as significant and valuable, particularly for being the first literary product in Turkey to oppose Freud.

Atıf İçin

Gürses, M. (2026). Türk edebiyatında Freud’a ilk reddiye: Asrî şeytanlar peygamberi (Müdâfaalı Hikâye). *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 30(2), 529-548. doi: 10.20296/tsadergisi.1739718

* Dr. Bağımsız Araştırmacı, mürselgurses@gmail.com, ORCID:https://orcid.org/0009-0007-2107-6476.

GİRİŞ

Doktoroğlu Suad Tahsin'in *Asrı Şeytanlar Peygamberi, Müdâfaalı Hikâye* adlı uzun hikâyesi, 1926 yılında İstanbul Necm-i İstikbal Matbaasında basılmıştır. 76 sayfadan oluşan eser henüz Latin alfabesine aktarılmamıştır. Bahsi geçen uzun hikâye Türk edebiyatında Freud'a yönelik ilk reddiye olması bakımından önem kazanmaktadır. Öncelikle şunu ifade etmek gerekir ki yazar Doktoroğlu Suad Tahsin'in biyografisine ve başka eserleri olup olmadığına dair bütün araştırmalarımız sonuçsuz kalmıştır. Türkiye'de erken dönem Freud ve psikanaliz tartışmalarına edebî bir ürünle dahil olan yazarın hayatı hakkında bilgi elde edilemediği gibi başka bir eserine de rastlanmamıştır. Gerçek ismi mi yoksa takma ismi midir, başka isimlerle eser yazmış mıdır bunlar tespit edilememiştir.

Reddiyeler, "Bir inanç veya düşünceye karşı çıkıp delil ve dayanaklarını çürütmek amacıyla kaleme alınan eserler"dir (Sinanoğlu, 2007, s.516). Reddiyeler temelde, bilimsel ve aklî delillerle karşıt görüş geliştirme ve bunu yine bilimsel bir dille ortaya koyma çabasıdır. Ancak yazar Suad Tahsin burada, kurgusal bir metin olan hikâyenin olanaklarından yararlanmak istemiş, Freud'a dair itirazını Londra'daki iki aşık genç üzerinden göstermiştir.

Çalışmanın konusu reddiye olduğu için, Freud'un biyografisi, fikirleri, kuramları uzun uzadıya anlatılmayacak, bunun yerine Freud'un kuramları ortaya çıktıktan sonra dünyada ve Türkiye'de nasıl karşılandığı özetlenecektir. Freud'un temel olarak hangi açılardan eleştirildiği göz önüne serildikten sonra, bahsi geçen hikâyede hangi yönden eleştirildiği dile getirilecektir.

1-Dünyadan Freud'a Tepkiler:

Sigmund Freud, kendi taraftarlarına göre bilinçdışının kâşifi, put kırıcı bir bilge olarak görülse de daha yayımladığı ilk çalışmalarından itibaren tıp dünyasında çok büyük protestolarla karşılaşmış birisidir. 1895'te arkadaşı Josef Breuer'le birlikte yayımladıkları *Histeri Üzerine Çalışmalar*'da nevrozların psiko-cinsel rahatsızlıklardan kaynaklandığını ileri süren Freud, bu tarihten itibaren dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır. Roger Perron (2017, s.47), *Psikanalizin Tarihi* adlı çalışmada, "1900'de *Rüyaların Yorumu* kitabı yayımlanınca, eseri destekleyen ya da ihtiyatlı iki üç eleştiriye karşılık, tıp dünyasında çok sayıda düşmanca ya da küçümseyici rapor yayımlandı" diyerek Freud'un çalışmalarına gösterilen ilk tepkilerden haber vermektedir. Yine Perron'a göre (2017, s.55), *Cinsellik Teorisi Üzerine Üç Deneme* 1905'te yayımlanınca şiddetli protestolara yol açmıştır. Çünkü Freud çocuk cinselliğinin varlığını lafı dolandırmadan ilk kez ileri sürmektedir. Freud'un çalışmaları çoğaldıkça ve psikanaliz günden güne şekillendikçe ilgi ve eleştiri daha da artmıştır.

"Tıp dünyasında psikanaliz son derece şiddetli saldırılara maruz kalır. Psikanalizin bir aptallıklar dokusu olduğu, Ortaçağın en karanlık irrasyonelliğine doğru üzücü bir gerileme olduğu söylenir ve Freud'un söylediklerinden hiçbirinin var olamayacağı akli olarak kanıtlanır. Eğer bunu söylüyorsa, bu 'bu saçma sapan yığın'ı dile getiriyorsa, bunlar gelenek ve göreneklerinin hafifliğiyle iyi bilinen Viyana'da meydana geldiği içindir ve zaten Freud da aşağılanmayı hak eden bir hovarda olduğunu böyle kanıtlamıştır" (Perron, 2017, s.58-59).

Freud, ilk çalışmalarından itibaren eleştiri oklarını üzerine çekmeyi başarmış bir araştırmacıdır. Ortaya koyduğu fikirler "saçma sapan bir yığın" ve kendisi de "aşağılanmayı hak eden bir hovarda" olarak tanımlanmıştır. Yukarıdaki alıntıda görüldüğü gibi, kimileri Freud'un doğrudan kişiliğine kimileri de kuramlarına saldırmıştır. Bu bakımdan eleştirileri iki gruba ayırmak daha uygun olacaktır.

1.1. Freud'un kişiliği üzerine eleştiriler

Freud'un kişiliği üzerine yapılan olumsuz değerlendirmeler tek bir ortak noktada toplanmaz. Öne çıkan eleştiriler onun ateistliği, Yahudiliği, orijinal olmaması, fantezi peşinde koşması, bütün çalışmalarını şifa dağıtmak yerine ün kazanmak için yapmış olması, aşırı bencil ve kibirli olması, geçimsizliği, kadın düşmanı olması, totaliter olması, kendini analiz ettiği çalışmalarında tespit ettiği sapkınlıkları tüm insanların doğasında varmış gibi genellemesi gibi farklı yönlerde görülmektedir.

Eleştirilerden ilki Freud'un dinsel düşüncesidir. Cengiz Güleç'in (2011, s.43) de belirttiği gibi Freud, gençliğinden beri kararlı bir ateist olarak bilinmektedir. Freud, eşi Martha'nın da evlendikten sonra dininden-Ortodoks Yahudilik- vazgeçmesini ona şart koşturmuştur (Güleç, 2011, s. 47). Freud'un ateist olması iki farklı eleştiriyi beraberinde getirmiştir: Birincisi "imansız" oluşu, ikincisi de bilimsel çalışmalar yaparken ateist ön yargıdan kurtulamaması.

Freud'un Yahudi oluşu da eleştiri konusudur. Freud köken olarak Yahudi olmakla birlikte yukarıda da değindiğimiz gibi inanç olarak Yahudiliğe bağlı değildir. Onun Yahudi olması psikanalizin de bir "Yahudi bilimi" olarak damgalanmasına neden olmuştur.

Thomas Szasz'ın ifadesine göre, Egon Friedell (1878-1938) *Cultural History of the Modern Age* adlı eserinde, psikanalizi ilk defa bir tür Yahudi gnostisizmi olarak özgürlüğe ve onura karşı bir hareket olarak eleştirmiştir. Şu ifadeler Friedell'e aittir:

"Bu şair (Freud) ile kendi çağı arasındaki hesaplaşmanın altında yatani bulabilmek gerçekten zor. Ancak şu her hâlükârda söylenmelidir ki o en büyük gerçeklik saptırcılarından biri(dır). Amerikalılar psiko-analize Hristiyan biliminin karşıtı olarak "Yahudi Bilimi" diyorlar. Gerçekten de Yahudilerin Hristiyan dünyası tarafından suçlandığı *odium generis humani* (Latince, insan ırkından nefret etmek anlamına gelir.) bir kez daha dile getirilmiştir. Amacı apaçık dünyayı kötölemek ve tanrısızlaştırmak" (Szasz, 2017, s.100).

Friedell'e göre Freud, en büyük gerçeklik saptırcılarından biridir ve bu "Yahudi bilimi"nin amacı dünyayı kötölemek ve tanrısızlaştırmaktır. Yine ona göre, psikanaliz, insanlığı kendine uydurarak itaatkâr hâle getirmeyi amaçlayan bir nörotiğin (Freud'un) hüküm arzusundan doğmuştur (Szasz, 2017, s.100).

Freud'un görüşlerinin özgün olmadığı da kimi zaman dile getirilmiştir. Araştırmacılar Freud'un başta Schopenhauer ve Nietzsche olmak üzere felsefi okumalarından ve yine bilimsel nitelikteki bir dizi okumalarından sonra bilinçaltına dair hipotezini formüle ettiğini dile getirmektedir. Thomas Szasz (2017, s.15) da "sözde psikanalizde Freud bilimsel bir tedavi keşfetmedi, sadece ruhsal şifanın kadim bir usulünü yeniden keşfedip yeniden inşa etti" diyerek ortaya çıkan ürünün orijinal olmadığını, var olanın yeniden inşa edildiğini ifade etmiştir. Freud'un özgün olmadığına dair bir diğer nokta ise Freud'dan önce de cinsellik üzerine pek çok bilginin öğrenildiği ancak konunun niteliği nedeniyle bunun açık açık dile getirilmediği biçimindedir. Doktorların meslekleri gereği kendi aralarında cinsellikten, cinsel hastalıklardan konuştukları fakat bunu ulu orta dile getirmeyi doğru bulmadıkları belirtilmektedir. Freud ise öyle düşünmemiş, cinsellik gibi hassas bir konuyu bütün çalışmaları boyunca ulu orta konuşmuş ve tedavileri sırasında hastalarından da konuşmalarını beklemiştir.

Freud'un eleştirildiği bir diğer konu onun fantezi peşinde koştuğuna dairdir. Psikanaliz seanslarındaki esas amacın hastaları iyileştirmekten çok onların fantezilerini öğrenmeye dönük olduğu dillendirilir. Güleç'in dediğine göre (2011, s.80), "Freud biyografisi ile uğraşan birçok araştırmacı, Freud'un hastalarına empatik bir yaklaşım göstermediğini, tersine onların bilinçdışı erotik fantezilerini araştırmaya ve yorumlamaya çalıştığını belirtirler".

Freud'un hayatı boyunca ün peşinde koştuğu, çalışmalarını sırf dünya çapında bir ün kazanmak için yaptığı da eleştirilen diğer bir konudur. Breger'in (2005, s.12) buna dair görüşleri oldukça dikkat çekicidir: "Freud yetişkin olduğunda ün peşinde koştu, diğer bütün kuramlara üstün geleceğini ve ona dünyada büyük adam mevkiini kazandıracağını umduğu kuramlar yarattı".

Freud'un dünya çapında tanınır olma arzusu farklı yazarlar tarafından da dile getirilmektedir. Breger'e ek olarak şunu da dile getirmek gerekir ki Freud'un Yahudi oluşu onun bu motivasyonuna katkı sağlamıştır. Tarih boyunca ezilen ve aşağılanan Yahudilerden, kendisi gibi dünya çapında tanınan birisinin çıkması Freud'un en büyük dileklerinden biridir. Cengiz Güleç'in (2011, s.42) ifade ettiğine göre "Ateşli bir din karşıtı olmasına rağmen Freud, Yahudi kimliği konusunda hassastır ve Yahudi olmayan dostlarının sayısı bir elin parmaklarını geçmez". Freud'un dünya çapında tanınma arzusu, ezilmiş bir Yahudi olmanın verdiği motivasyonla doğrudan ilgili gibi görünmektedir.

Freud'un aşırı kibirli ve bencil oluşu da sıkça dile getirilen eleştirilerdendir. Gerek kendi eserlerinde gerekse hakkında yazılanlarda bunun izlerini bulmak mümkündür. Öncelikle Freud, kendisini dünya bilim tarihi içinde çok müstesna bir yere koymaktadır. O, 1933'te yayımladığı *Psikanalize Giriş Dersleri* adlı eserinde bilim dünyası içindeki konumunu şöyle tanımlar:

“Yüzyılların akışı içinde, insanın safça öz-sevgisi, bilimden gelen iki büyük darbe yemiştir. Bunlardan ilki, dünyamızın evrenin merkezi olmadığını, hayal edilmesi bile zor büyüklüğe sahip kozmik sistemin minik bir parçası olduğunu öğrendikleri zaman olmuştur. İskenderiye bilimi de benzer bir şey ortaya koymuş olsa da kafalarımızda bu Copernicus'un adıyla birleşmiştir. İkinci darbe ise biyolojik araştırmalar insanın yaratımdaki sözde ayrıcalığını ortadan kaldırdığı, insanın hayvandan geldiğini ve inanılmaz hayvansı doğasını kanıtladığı zaman yaşanmıştır. Ama insan megalomanisi üçüncü ve en ağır darbesini egoya, kendi evinin bile efendisi olamadığına, akılda bilinçsizce olup bitenlerden alabileceği ufak tefek bilgilerle yetinmek zorunda olduğunu kanıtlamaya çalışan günümüzün psikolojik araştırmaları vurmuştur. Her bireyi etkileyen gözlemsel malzemeye bunu desteklemek de bize nasip oldu” (Freud, 2018, s.341-342).

Freud'un yukarıda söylediklerine bakılırsa Dünya'nın evrenin merkezinde olmadığını ispatlayan Copernicus'tan ve insanın Tanrı tarafından yaratılmadığını, hayvan dizisinin son halkası olduğunu ileri süren Darwin'den sonra, kendisi bilim tarihine en önemli damgayı vuran üçüncü kişidir.

Freud'un kendi biyografisi hakkında bilgiler verdiğinde de hep bir kibir duygusunun varlığı dillendirilmektedir. Breger'in (2005, s.35) belirttiğine göre; “Freud'un çocukluğunu yeniden inşa çalışmalarının hepsinde ortak bir yan vardır. Kendini hep tarif ettiği yaşlarda olabileceğinden daha yetenekli, daha becerikli, daha güçlü resmetmiştir”.

Thomas Szasz (2017, s.64-65) da eserinde, Freud'un insanları ve olayları yargılamakta kaprisli olduğunu, psikanalitik bir otorite olarak kaprisli olma hakkını kullanmayı tercih ettiğini belirtir.

Freud'un bencilce davranışlarına bir diğer örnek ise önceleri kendi öğrencileri olup zamanla farklı düşünceleri nedeniyle kendisinden kopan Kraus, Adler ve Jung gibi araştırmacılara takındığı tavidir. Szasz (2017, s.66) bu konuda, “Kraus, Adler ve Jung Freud'un takipçileri olduğunda, onlara övgüye değer ve yetenekli adamlar olarak saygı duyuyor. Fakat onlar ne zaman Freud'un takipçileri olmayı bırakıyor, onları patolojik vakalar olarak görmeye başlıyor.” diyerek Freud'un bencilik ve kibrinin en yakındakilerle kurduğu ilişkilerdeki yansımalarını anlatmaktadır.

Bencilik ve kibir Freud'un geçimsiz biri olmasına ve totaliter bir tavır takınmasına neden olmuştur. Güleç'e göre (2011, s.33), “Freud, kurdurduğu Uluslararası Psikanaliz Birliğini aşırı otoriter bir tutumla, âdeta bir ‘tiran’ gibi yönetmiştir.”

Freud'un en parlak öğrencilerinden olan Carl Gustav Jung, Freud'dan tamamen kopmasına az bir zaman kala onun geçimsizliği ve kibrini yüzüne vuran bir mektup göndermiş ve mektubunda şunları kaydetmiştir:

“Size samimi bir şey söyleyeyim mi? Size karşı olan hislerimin biraz karışık olduğunu kabul ediyorum. Yine de öğrencilerinize hasta gibi davranma tekniğinizin tam bir falso olduğunu söylemek zorundayım. Bu şekilde ya köle ruhlu oğullar ya da küstah kuklalar yaratıyorsunuz. Etrafınızdaki bütün semptomatik eylemlerle dalga geçiyorsunuz, böylece herkesi utançla hatalarını kabul eden oğullar ve kızlar seviyesine indiriyorsunuz. Bu arada kendiniz bir baba gibi her şeye yukarıdan bakıyorsunuz, üzerinize toz kondurmuyorsunuz. Bir hastanın kendi kendini analiz ederek ne kadar yol alabileceğini biliyorsunuz elbette: kendi nevrozunu asla aşamaz-tıpkı sizin gibi. Siz kendinizi bütün komplekslerinizden arındırıp, oğullarınıza baba rolü oynamayı bırakırsanız ve sürekli onların zayıf noktalarını bulmak yerine bir kere de kendinizinkileri ararsanız, o zaman ben de kendime çekidüzen veririm ve sizinle aynı fikirde olmama günahımdan bir hamlede kurtulurum” (Breger, 2005, s.299).

Mektupta da açıkça dillendirildiği gibi, öğrencisi Jung'a göre Freud, her şeye yukarıdan bakan, üzerine toz kondurmayan, kendi eksiklerini asla aramayan biridir. Öğrencilerinin zayıf noktalarını bulmaya çalışan Freud, onlara hasta gibi davranmaktadır.

Freud'un kişiliğine dönük bir saldırı da onun kadın düşmanı olduğu yönündedir.

“Freud'a göre kadın, 'iğdiş edilme kompleksi'nden, bir koca ve çocuğa sahip olarak kurtulabilir. Bu durumda bile kadın erkeğe oranla daha aşağı bir konumda yaşamaya mahkûmdur. Çünkü o yaratılıştan 'eksik ve sakat bir erkek'tir. Kadının rolünü çocuk doğurmak, onları yetiştirmek ve kocasına hizmet etmek olarak gören Freud, kendi aile yaşamında da bu görüşüne uygun bir düzen kurmuş ve yaşamıştır” (Güleç, 2011, s.35).

Freud'a yapılan saldırılardan birisi de psikanalizi oluştururken kendi kendini analiz etmesi, kendisinde var olan kimi çarpık duyguları tüm insan doğasında varmış gibi sunmasıdır. Bilindiği gibi Freud, psikanalizi kısmen nevrotik hastalar üzerindeki gözlemleri sonucu ortaya koymuştur. Ancak kuramlarının en güçlü kaynağı otuz yaşlarının sonunda ve kırk yaşlarının başında yürüttüğü, kendi üzerindeki analiz çalışmalarıdır. Özellikle, eserleri içinde en çok önemsediklerinden olan ve bizzat kendi rüyalarını analiz ettiği *Rüyaların Yorumu* kitabı bu şekilde oluşmuştur. Breger'e göre (2005, s.12) Freud'un biyografisini yazanların çoğu-ve daha başkaları-kendi kendini analiz etmesini, eşsiz bir kahramanlık olarak betimlemiştir. Freud'a sempati duyan bu grup, onun kendi kendisini analiz etmesini büyük bir cesaret ve kahramanlık olarak algılasa da Freud karşıtları bu konuda aynı şeyi düşünmemektedir. Her bireyin eşi benzeri olmayan bir kişi olduğu, Freud'un kendini analiz ettiği çalışmalardan elde ettiği verilerle evrensel insan psikolojisi kuramı ortaya çıkartamayacağını düşünmektedirler. Breger (2005, s.14),

“Freud'un kendisine uyguladığı analizden meydana getirdiği, çocukluk hikâyesinin kendi versiyonu-küçük oedipal bir savaşçı olduğu, annesini arzuladığı, güçlü babasıyla savaştığı, korku ve semptomların kökeninde cinselliğin yattığı-daha sonra ortodoks psikanalize yerleştirdiği bir icattı, kendi hayatının dayanılmaz travma ve kayıplarını örtmeye yarayan bir kendi kendini yorumlama faaliyeti”.

diyerek, psikanalizi Freud'un kendisini analiz ettiği, kendi kendini yorumladığı fakat çıkan sonuçları evrenselleştirdiği bir yorumlama faaliyeti olarak görmektedir.

1.2. Psikanaliz üzerine eleştiriler

Sigmund Freud'un insan zihnine dair teorileri psikanalitik kuram adıyla bilinmektedir. Freud'un psikanalizi, cinsel dürtülerden bilinçaltına, rüya yorumlarından savunma mekanizmalarına kadar pek çok unsuru barındırmaktadır. Psikanaliz aynı zamanda Freud'un ve takipçilerinin uyguladığı bir tedavi yöntemidir. Bu bakımdan psikanaliz hem barındırdığı fikirler yönüyle hem de uygulama yönüyle pek çokları tarafından eleştirilmiştir.

Yukarıda değinildiği gibi Freud'un görüşleri çok erken dönemden itibaren oldukça sert bir muhalefetle karşılaşmıştır. Psikanaliz önce Karl Kraus ve Egon Friedell, sonra Karl Popper, Karl Jaspers ve yakın zamanlarda Thomas Szasz gibi düşünürler tarafından eleştiriye uğramıştır. Örneğin Kraus, psikanalizi, “kendi yaptıkları hariç dünyadaki her şeyi bastırılmış cinselliğe atfeden müstehcen ve şehvet düşkünü rasyonalistlerin mesleği” (Szasz, 2017, s.137) olarak algılamaktadır. Psikanalizin aşırı cinsellik vurgusundan rahatsız olan Kraus, “Eski bilim yetişkinlerin cinselliğini reddetti. Yenisi ise bebeklerin dışkılarken şehvet hissettiklerini iddia ediyor” (Szasz, 2017, s.138) diyerek onu aşağılamaktadır. Yine Kraus'a göre psikanaliz bir iyileştirme yöntemi değil aksine kendisi başlı başına bir hastalıktır. “Freud'dan önce, doktorlar ilacın hastalıktan daha kötü olabileceğinden endişeleniyorlardı; şimdi kendisi hastalık olan bir ilaçtan endişelenmeleri gerekiyor, yani psikanalizden” (Szasz, 2017, s.137).

Egon Friedell de psikanaliz karşısında Karl Kraus'tan farklı değildir. O, psikanalizi kendi içindeki işaretleri ve törenleri ile yeni bir tarikat, yeni bir din olarak algılamaktadır. Onun ifadesine göre:

“Psiko-analiz, bütün o işaretleri ve sembolleri, törenleri ve seremonileri, kahinleri ve kehanetleri, kurulu sembolizmi ve dogmatizmi, gizli doktrini ve popüler versiyonu, din değiştirmeleri ve dinden dönenleri, sınamalara tabi tutulan rahipleri ve sırayla birbirini lanetleyen yavru tarikatları ile gerçek bir tarikattır. Bir memeli olsa da balık kılığında olan balina misali psiko-analiz de bir din olsa da bilim kılığındadır. Bu din karakter olarak pagandır: Doğaya tapınmaya, demonolojiye,

derinlerdeki öbür dünya inancına, Dionysosyen seks idolleştirmesine sahiptir” (Szasz, 2017, s.102).

20. yüzyıl bilim filozoflarından biri olan Karl Popper da psikanalizi eleştirenlerdendir. Ona göre “Bir kuramın bilimselliğinin ölçütü onun yanlışlanabilmesi (falsifiability), çürütülebilmesi (refutability), ya da sınanabilmesidir (testability)” (Batak, 2002, s.27). Örneğin Einstein’ın Görelilik Kuramı bilimsellik ilkesine uymaktadır. Çünkü Eddington 1919 yılında güneş tutulması gözlemleri sırasında genel çekim kuramını doğrulayıcı kanıtlar tespit etmiştir. Yani kuram doğrulanabilmekte ya da yanlışlanabilmektedir. Hâlbuki Freud’un Ruhçözümü, Marks’ın Tarih Kuramı ve Alfred Adler’in Birey Ruhbilimi, kendilerini bilim olarak sunmalarına karşın bunların bilimden çok ilkel söylenenlerle ortak yanları vardır, yani astronomiden çok astrolojiye benzemektedir (Batak, 2002, s.26). Popper’a göre psikanalistler de tıpkı astrologlar gibi yorum yapmaktadır, dolayısıyla görüşleri ne doğrulanabilmekte ne de yanlışlanabilmektedir.

Karl Jaspers da psikanalizin yorumlama yönüne eleştiride bulunmaktadır. Psikanalizin bilimsel yorumlama ile özümseyici yorumlama yöntemlerinin ikisini birden gerçekleştirir gibi görüldüğünü belirtir. Bu ise “tüm gerçekliği psikolojiye indirgeyen bir metafizik, bir “pseudo felsefe”den başka bir şey olmayan bir yorumlama biçimi”dir. (Jaspers, 1962, s.187’den aktaran Reyhani, 2001, s.12).

“Bu yorumlama biçimi Sigmund Freud’un psikoanaliz öğretisidir. Psikoanaliz, Jaspers’e göre hem bir bilim olma, hem de varoluşsal tatmin verebilme iddiasındadır. Ne var ki, bu metafizik, yaşamı psikoanaliz ile sağaltılabilecek bir hastalık olarak gördüğünden, ancak yıkıcı, harap edici tatmin sağlayabilir” (Jaspers, 1962, s.187’den aktaran Reyhani, 2001, s.12).

Thomas Szasz’a (2017, s.14) göre ise psikanaliz, bütünüyle yalan üzerine kurulmuştur. Ona göre: “Psikanaliz temel bir yalan üzerine kuruldu: Ortada bir terapi değil, yalnızca iki insan arasında samimi bir konuşma vardı”. Yalanlar üzerine kurulan bu sistem, sahte terapiler, sahte vakalar ve sahte sonuçlardan oluşmaktadır. Böylelikle ortaya çıkan şey tamamen sahte bir üründür. Szasz’a göre (2017, s.15) “Sahte terapinin ortaya atılmasından sonra, hastaliksız hastaların masalları olan sahte vaka hikâyeleri türedi. Bazıları araştırmacılar tarafından uyduruldu, diğerleri de müşterilerinin hasta olduğu iddiasını desteklemek için yine onlar tarafından şekillendirildi”.

Roger Perron (2017, s.69) da *Psikanalizin Tarihi* adlı kitabında, psikanalizin 1920-1940 arasında pek çok yönden eleştirildiğini şöyle özetlemektedir:

“1920-1940 arasında psikanalizi suçlayanlar bıkıp usanmadan onun öldüğünü duyurdular: irrasyonelizmi yüzünden; “panseksüalizmi” yüzünden; onu kapitalizmin hizmetine yerleştiren ve “proletarya devriminin nesnel düşmanı” yapan burjuva değerleri yüzünden; aslında onu üretmiş olan kültüre sıkı sıkıya bağlı çatışmaları naif bir şekilde evrensel diye ileri sürmeye yöneltten etnik merkeziliği yüzünden; onu kadınlara baskı yapanlar arasına yerleştiren “fallus merkezli”, hatta “maşist” tutumları yüzünden; terapi bakımından etkisizliği yüzünden; parçalayan iç çatışmaları yüzünden vb”.

Louis Breger (2005, s.13) ise psikanalizin abartıcı ve genellemeci oluşuna dikkat çekmektedir. O, psikanalizin fazlaca şişirilmiş kuramları, geniş kapsamlı genellemeleri ile eleştiriye açık duruma geldiğini belirttiikten sonra,

“Evrensel Oedipus kompleksi, bütün insan davranışlarının itici gücü olarak cinsellik, bütün kadınların kendilerinde olmayan erkekliği arzuladığı-penis kıskançlığı kuramı-ve erkeğin en büyük korkusunun içlerindeki kadınsılık olduğu inancı-bilinçdışı homoseksüellik kuramı. Bu geniş kapsamlı genellemeler ve şaşaalı kuramları, Freud’un büyüklük arzusu ateşlemişti: bunlar onun güçlü bir bilim adamı-kahraman olma teşebbüsüydü. Bu fikirleri destekleyecek inandırıcı bir kanıt asla olmadı; temelde kendi ihtiyaçlarından ve kişisel kör noktalarından kaynaklanıyorlardı”.

demektedir. Ona göre bütün bu şişirilmiş kuramlar ve genellemeler Freud’un büyük adam olma isteğinin ürünüdür fakat bu fikirleri destekleyecek inandırıcı bir kanıt bulunamamıştır.

Cengiz Güleç (2011, s.27) ise psikanalizin farklı bir açıdan eleştirilmesine dikkat çekmektedir. Ona göre psikanalizin akademik psikoloji çevrelerince geliştirilmemiş olması onun meşruiyetini sorunlu duruma getirmektedir.

Bu bağlamda son olarak psikanalize dönük eleştirilerin günümüzde de devam ettiğini belirtmek gerekmektedir. Tansu Avcı'ya göre psikanaliz günümüzün modern psikologları tarafından dört açıdan eleştirilmektedir: Deneysel yöntemin uygulanamaması, cinselliğin aşırı vurgulanması, nörotik kişilerin gözlemine dayalı bir kuram olması, her şeyi açıklayan ve gücü sınırsız olan bir kuram olması (Avcı, 22.11.2020)

Freud'un kişiliğine ve psikanalize dönük eleştiriler özetle bu şekildedir. Freud'un yepyeni teorilerle ortaya çıkması, hem teorilerinin hem de kendisinin yoğun bir şekilde eleştirilmesine neden olmuştur. İnsanlık tarihi, yeni fikirlerin kolayca kabullenilmediğini, çoğunlukla sert bir muhalefetle karşılandığını gösteren örneklerle doludur. Freud da yeni fikirleri yüzünden eleştiriye uğramış, "reddiye" almış kişilerden biridir.

2-Türkiye'den Freud'a Tepkiler:

İnceleme konusu bir "reddiye" olduğundan Freud'un ve psikanalizin ortaya çıkışından itibaren dünyada nasıl tepkilerle karşılaştığı, hangi yönleriyle eleştirildiği yukarıda özetlenmeye çalışıldı. *Asrî Şeytanlar Peygamberi* kitabının yazarı Doktoroğlu Suad Tahsin'deki olumsuz Freud algısının nedeni, dünyadan gelen yukarıdaki tepkiler midir, yoksa Türkiye'de Freud üzerine yazılanlar mıdır, ya da Freud'u doğrudan kendi kitaplarından okuması mıdır onu kesin olarak tespit etmek güçtür. O, Freud'u nereden öğrendiğine dair bilgi vermemiştir. Bu bakımdan Türkiye'de Freud üzerine yazılan en erken yazılardan söz etmek, yazarın eserini verdiği dönemde Türkiye'de Freud'un nasıl algılandığını da dile getirmek yerinde olacaktır.

Araştırmacı Coşkun Taştan, Türkiye'de psikanaliz üzerine yazılan en eski metinleri araştırıp bunları bir araya getirmiştir. İki ciltlik çalışması *Türkiye'de Psikanaliz Hakkında En Eski Metinler 1 (1917-1928)* ve *Türkiye'de Psikanaliz Hakkında En Eski Metinler 2 (1929-1960)* adını taşımaktadır. İncelenen eser 1926 yılında basıldığından, ilk ciltte sözü edilen psikanaliz yazıları değerlendirilecek, ikinci cilde temas edilmeyecektir.

2.1-Freud'un psikolojiyi üzerine tecrübe-i tettebbuiye: (Mustafa Hayrullah)

Coşkun Taştan'ın araştırmasına göre, bu alanda yazılmış en eski metin Mustafa Hayrullah'a (Diker) ait bir risaledir. Onun tespitlerine göre Türkiye'nin ilk nörologlarından olan Diker (1875-1950), İstanbul Şişli'de bulunan Fransız La Paix Hastanesinde, Mazhar Osman'ın yönetiminde gerçekleştirilen ve sonradan "Şişli Müsamereleri" olarak adlandırılan toplantılardan birinde Freud üzerine bir seminer vermiştir. Bu seminerin metni 1917'de risale şeklinde basılmış ve böylece Türkiye'de Freud ve psikanaliz hakkındaki ilk basılı metin ortaya çıkmıştır (Taştan, 2011, s.9).

Mustafa Hayrullah risalesinde, Freud ve psikanaliz hakkında değinilmesi gereken hemen her konuya -bilinçaltından çocuk cinselliğine, rüya yorumlarından, bir tedavi yöntemi olarak psikanalize kadar- oldukça objektif bir biçimde değinmiş, Freud'un kuramlarını, kendi yorumlarını katmadan eserinde aktarmıştır. "Hâl-i hazır ile tebabet-i ruhiye bir ilm terkibidir. Afâkî, enfûsî, teşrihî, fizyolocî ne olursa olsun, hatta yeknazarda ne derece garib ve yekdiğerine ne rûbe muhalif ve mütebâyin bulunursa bulunsun hiçbir nokta-i nazar iltifattan dür tutulmamalıdır" (Taştan, 2011, s.54). diyen yazar, ruh bilim alanında ortaya çıkan farklı kuramların hepsini bilmenin ve dikkate değer bulmanın gerekliliğini dile getirmiş, bir kısmı henüz tam açığa kavuşmamış konuların ilerideki bilimsel çalışmalarla aydınlatılabileceğini ileri sürmüştür.

2.2-Freudizm: tahlil-i ruhi: (Mazhar Osman)

İkinci yazı, Türkiye'nin en önemli ruh ve sinir hastalıkları uzmanlarından Dr. Mazhar Osman'ın (Usman) (1884-1951) *İstanbul Seririyatı* adlı tıp dergisinin 7.sayısında 1 Teşrinisani 1335'te (1919) yayımlanan *Freudizm: Tahlil-i Ruhi* adlı incelemesidir. Mazhar Osman incelemesine başlarken "On beş sene evvelisi Viyanalı Profesör Sigmund Freud'un psikozların ve psikonevrozların tahlil-i ruhisi hakkında serd ettiği nokta-i nazarı, tebabet-i ruhiye ve asabiyede mühim münakaşalara sebep oldu" (Taştan, 2011, s.55). dedikten sonra o dönemde öne çıkan

Bleuler, Jung, Riklin, Sadgar, Abraham, Frank gibi psikanalistleri saymış, bunların karşısında da bir “güruh-ı muarizîn” yani karşıt görüşlüler topluluğu olduğunu vurgulamıştır.

Mazhar Osman bu incelemesinde Freud’un kuramlarını ana hatlarıyla dile getirmiştir. Ona göre Freud, birçok psikolojik rahatsızlığın temelinde cinsel dürtünün bulunduğunu iddia etmekte “şehvet” sözcüğüne çok geniş bir anlam vererek başlangıcını çocukluk dönemine kadar indirgemektedir (Taştan, 2011, s.56). Yazar Freud’un cinsel dürtüye dair düşüncelerini anlattıktan sonra Freud’un meşhur bilinçaltı kuramından ve rüya yorumlamalarından da söz etmiştir.

Yazının bütününde Mazhar Osman’ın Freud’un kuramlarına karşı oldukça mesafeli durduğu belirgin bir biçimde ortaya çıkmaktadır. O, bu konuda Mustafa Hayrullah kadar objektif değildir. Gerek kuramlarına gerekse uygulamalarına karşı birkaç söz etmeyi ihmal etmemiştir. Freud’un psikanalizi bir tedavi yöntemi olarak uyguladığını fakat en hızlı taraftarlarının bile uygulamalarda “parlak muvaffakiyetinden bahsedemediklerini” dile getirmektedir. Freud, “dostane münasebetleri bile cezr-i tenasüliye atfetmekte”dir. Bu düşünceden rahatsız olan yazar, “Hayatta bir şeref ve takdir hissi ile bağlandığımız vücutlara karşı gayr-i şuurî bir madde-i tenasüliyemiz varmış” (Taştan, 2011, s.60). diyerek Freud’u alaya almaktadır.

Yazar yazının sonunda Almanya’da 1911’de “emraz-ı asabiye mütehassıslarının” ve 1913’te “emraz-ı akliye mütehassıslarının” Freudizm üzerine kongreler düzenlediklerini, uzun tartışmalar yaptıklarını dile getirmiş ve Profesör Hoha’nın kongrede verdiği raporun Freudizmin değeri hakkında söylenenleri özetlediğini ifade etmiştir. Rapor şu şekildedir:

- 1-Psikoanaliz denilen doktrinin esası nazarî ve ampiriktir.
- 2-Psikoanalizin tesir-i devâisi görülmemiştir.
- 3-Seririyat-ı ruhiyenin Freudizmden kazandığı sıfırdan ibarettir.
- 4-Psikoanaliz tatbikatı tamamen gayr-i fennî usullerle muhakemeye zoraki bir tesirdir.
- 5-Bugün tatbik edilmekte olan psikoanaliz usulleri hastaların cümle-i asabiyesine hekimlik nokta-i nazarından bir tehlike teşkil eder.
- 6-Tahlil-i ruhî usulünden yegâne kalan faide tarih-i tıp sahasına aittir (Taştan, 2011, s.62-63).

Mazhar Osman, kongredeki bu raporu yazısına koyarak Freudizme karşı mesafeli duruşunu bir kez daha teyit etmiştir. Rapordaki maddelerin Freud kuramlarına karşı ne denli sert eleştiri taşıdığı açıkça görülmektedir.

2.3-Freud ve psikanaliz: (Münir Mazhar)

Freudizm hakkında erken dönem yazılarından birisi de sosyoloji alanında doktora yapmış Münir Mazhar’a (Kamsoy) (1891-1973) aittir. *Freud ve Psikanaliz* adlı yazı 1921 yılında, *Tedrisat Mecmuasının* 60. sayısında yayımlanmıştır. Münir Mazhar bu yazısını alt başlıklar halinde sunmuştur. “Psikoanalizin Doğuşu”, “Panseksüalizm”, “İla”, “Teb’id ve Sansür”, “Psikoanaliz Vasıtalarının Taaddüdü”, “Tenkid”, “Psikoanaliz ve Pedagoji” adlarını verdiği alt başlıklarda sırasıyla psikanalizin doğuşunu, cinsel içgüdü, süblimasyonu, bastırma ve sansürü, rüya yorumlarını, Freud’a ve kuramlarına yapılan eleştirileri ve son olarak psikanalizle eğitimin bağlantısını özetlemiştir. Yazar, gerçekten Freud’un dediği gibi cinsel içgüdü bütün ruhsal faaliyetlerin temeli ise çocuklara cinsel eğitim verilmesi gerektiğini, bunun ise birçok zorluğu beraberinde getirdiğini dile getirmiştir.

2.4-Freud mesleği: (Hüseyin Galib)

Türkiye’de Freud ve kuramları üzerine yazılan bir diğer yazı, Hüseyin Galib’in 1922 yılında *Dergah*’ın 25. sayısında yayımlanan *Freud Mesleği* başlıklı kısa yazısıdır. Yazar, bilinçaltından rüyalara, dil sürçmelerinden Ödip kompleksine kadar Freud’un temel birçok görüşünü yazıda dile getirmiştir. Yazar bu görüşleri aktardıktan sonra bilinçaltının öğrenilmesiyle birlikte tiyatro ve edebiyat alanında geniş bir saha açıldığını ifade etmektedir. Ona göre bundan sonra hikâye ve oyun yazarları, “ibdâ edeceği eşhasın tahte’ş-şu’urunu tedkik etmek suretiyle ruhiyatına başka ve emin

bir cebheden nüfuz edecek''tir (Taştan, 2011, s.86). Yazının sonunda yazar, yeni kuramların yerleşmesinin biraz zaman aldığını fakat Freud'un görüşlerinin gerek psikoloji gerekse tiyatro ve edebiyat alanında büyük yeniliklerin müjdecisi olduğunu dile getirmiştir.

2.5-Freudizmin sırr-ı muvaffakiyeti: (İzzeddin Şâdân)

Bu ilginç Freud yazısı İzzeddin Şâdân (Biril) tarafından yazılmış, 1925 yılında *İstanbul Seririyatı*'nın 8. sayısında yayımlanmıştır. İlginç olmasının nedeni, yazar İzzeddin Şâdân'ın Türkiye'deki ilk psikanalistlerden olduğu halde bu yazısında psikanalizi eleştirmesidir. "Dr. İzzettin Şadan, 1895 doğumlu, yüksek bürokrat bir Osmanlı ailesine mensup, Kumkapı Fransız Okulu, Robert Kolej ve Tıp Fakültesi mezunu, eğitimi Paris'te tamamlamış (Freud'un yanında yüksek lisans yapmış) bir Osmanlı münevveridir" (Özdemir, 29.01. 2017).

Freud'un Türk öğrencisi ve Türkiye'de psikanaliz metodunu kullanan ilk hekimlerden olan yazar, bu yazısında Freudizmin başarısını çağının ahlaki çöküşüne bağlamaktadır. Ona göre kadın elbiselerinde moda olduğu gibi bilimde de moda vardır. Freudizm bu dönemin modasıdır. Freudizmin oluşumunu toplumun buna hazır bulunuşluğuna, popülerizme bağlamaktadır. Yazının devamında, en hızlı Freud yanlılarının felsefecilerden, edebiyatçılardan ve hipnozculardan oluştuğunu dile getiren yazar bu tipleri eleştirir. Freud'un takipçilerinin önemli bir bölümü de kadındır. Yazar bu konuda, kadınların erkekler arasında bir propaganda aleti olarak çalıştıklarını iddia etmektedir. Yazara göre Freudizmin kadınlara ait mahfillerde, lobilerde rağbet görmesini anlamak kolaydır. Zaten içinde bulunan yüzyıl kadınlar temayülün yüzyılıdır.

İzzeddin Şadan bu ilk yazısında Freudizme oldukça mesafeli durmuş, onu çağın modasına uygun bir düşünce sistemi olarak algılamıştır. Yazarın Freud ve psikanalizle ilgili sonraki yazıları ise bunun tam karşısıdır. Araştırmacı Coşkun Taştan'ın *Türkiye'de Psikanaliz Hakkında En Eski Metinler 2 (1929-1960)* adlı kitabında, İzzeddin Şadan'ın *Psikoanalize Göre Nevrozların Etiyolojisi* (1933), *Freud'un Nevroz Nazariyesi 1-2* (1933), *Çocuk Ruhu ve Psikanaliz* (1934), *Psikanalize Göre Kadın Tipleri* (1935), *Freud Bir Kâşiftir* (1936), *Psikanaliz-Psikozlarda Tedai Tecrübesi* (1947) adlı makalelerine yer verilmiştir. Yazarın bu makaleleri, ilk yazısına karşı olarak, psikanalizin önemini ve değerini vurgulamaktadır.

2.6-Terbiyede yeni bir usul: psikanaliz (Hilmi Ziya)

İncelediğimiz *Asrî Şeytanlar Peygamberi* adlı hikâyenin yayımlandığı yıl 1926'dır. 1926 yılı Türkiye'de psikanaliz hakkında makalelerin birden çoğaldığı, tabir yerindeyse makale patlamasının yaşandığı bir yıl olarak göze çarpmaktadır. Bu makalelerden ilki Hilmi Ziya'ya (Ülken) (1901-1974) aittir. *Terbiyede Yeni Bir Usûl: Psikanaliz* adlı makale 1926 yılında *Muallimler Birliği* mecmuasının 14. sayısında yayımlanmıştır.

Yazar makalesinde psikanalizi bir eğitim yöntemi olarak ele almış, bir yandan eğitim türlerinden söz etmiş diğer yandan da psikanalizin ne olduğunu özetlemeye çalışmıştır. Yazarın dikkat çekmek istediği asıl konu psikanalizin insanlara bilinçaltını öğrettiği, bilinçaltımızda bulunan acı ve kederi boşaltarak kişiliği kurtarmanın mümkün olduğu, bunu da eğitimde kullanmak gerektiğidir. Ona göre "Gayr-i meş'ûrun tahte's-şu'urla beraber en ilmî tedkiki tesadüfî addolunan birçok hareketlerimizin en fazla icabiyeci bir şekilde tefsiri ancak psikanalize nasib olmuştur. Bunun içindir ki çocuğun ferd olarak terbiyesinde en lüzumlu ve faideli yol olacaktır" (Taştan, 2011, s.99).

Yukarıdaki ifadelerinden de anlaşılacağı gibi yazar, psikanalizin bir tedavi yöntemi olarak işe yaradığını öngörmekte ve bundan çocukların eğitiminde yararlanılması gerektiğini düşünmektedir.

2.7-Yeni Fikir muharrirlerinden Naci Fikret Beyefendiye: (Fahreddin Kerim)

Fahreddin Kerim'in (Gökay) (1900-1987) yukarıdaki başlıklı mektubu 23.3.1926 tarihinde yazılmış ve *Yeni Fikir* dergisinin 15. sayısında yayımlanmıştır. Mektubunda da belirttiği gibi Dr. Fahreddin Kerim o dönemde Bimarhane Tecrübi Ruhiyat Laboratuvarı Şefidir. Yazar bu kısa yazısında *Yeni Fikir* dergisinin çalışmalarından övgüyle söz ettikten sonra Türkiye'de Freudizmle ilk olarak nasıl tanışıldığını anlatmış; Şişli Müsamerelerinden, Mustafa Hayrullah'ın yayımladığı

ilk risaleden, Mazhar Osman'ın eserlerinden söz etmiştir. Sonrasında çok kısa olarak kendisinin Freudizme yaklaşımını şöyle dillendirmiştir:

“Ma'mafih biz ilimde de itidâlin taraftarıyız. Bazı taraftarlarının iddiaları gibi her meseleyi Freud gözlüğü ile tedkiki ifrat telakki ediyoruz. Tenasüli travma ve libidonun hayat kanunlarında oynadığı rolü inkar etmemekle beraber bütün emrâz-ı ruhiyenin husulünde tenasüliyeti bir sebep olarak telakki etmeyi doğru bulmuyoruz. Psikanaliz sayesinde gerek teşhis ve gerekse tedavide istifade etmekle beraber cinnetlerin psikanaliz ile tedavi edilebileceğine de kani değiliz” (Taştan, 2011, s.103-104).

Görüldüğü gibi psikoloji alanında çalışmalar yapan Dr. Fahreddin Kerim, Freud'un kuramları hakkında itidalli bir tavır takınmıştır. Freud'un söylemlerinde haklılık payı görmekle birlikte bütün psikolojik problemlerin altında cinsel içgüdünün bulunduğunu da doğru bulmamaktadır.

2.8-Freudizm münasebetiyle: (Naci Fikret)

Naci Fikret'in (Baştak) (1891-1948) *Freudizm Münasebetiyle* adlı yazısı 1926 yılında *Yeni Fikir* dergisinin 15. sayısında yayımlanmıştır. Yazar bu yazısında 'cinsiyet' hadisesinden söz açarak Freud'un üzerinde durduğu bu olgunun insanlığın varoluşundan bu yana ruhi, ahlak, dinî ve içtimai pek çok alanda hükmünü icra ettiğini dile getirmiştir. Ona göre: “Freud'a gelinceye kadar hiçbir âlim ve mütefekkir bu hadisenin ruhiyat âlemindeki pek büyük kıymet ve ehemmiyetini takdir edememiştir” (Taştan, 2011, s.107).

2.9-Psikanaliz ve pan-seksüalizm*: (Naci Fikret)

Taştan'ın ifade ettiğine göre Naci Fikret'in bu yazısı, 1926 yılında *Yeni Fikir* dergisinin 13. sayısında yayımlanan *Kudretiyata Nazaran Bedi'iyat* adlı makalesinin bir kısmıdır. Bu kısa yazısında Freud'un bilinçaltı ve libido kavramlarına gönderme yapan yazar, sanatın bilinçaltı sahasından taşıyıp gelen cinsel dürtülerin ve özellikle unutulmuş çocukluk anılarının şairane bir üslupla birtakım semboller üzerine geri dönüşler yapılarak zararsız duruma getirilmesi olduğunu anlatmıştır. Böylelikle sanat, ilk kaba ve kırıncı duyguların dönüştürülerek ince ve hafif bir şekil verilmesi işi olmakta, Freud'un süblimasyon dediği bir dönüşüm işlemi hâline gelmektedir.

2.10-Freudizm: (Mustafa Şekip)

1926 yılında yayımlanan bir diğer yazı, Mustafa Şekip'in (Tunç) (1886-1958) *Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuasının* 4. cildinde çıkan *Freudizm* adlı yazısıdır. Yazar bu yazısında Freud'un, insan psikolojisinin tahlili üzerine yaptığı çalışmalarla iyice şöhret kazandığını ve eserlerinin birçok dile çevrildiğini aktarmış ve Türkiye'de Freud üzerine yazılan ilk yazılardan bahsetmiştir. Devamında kendisinin Freud'un *Psikoanalize Dair Beş Ders* adlı kitabını tercüme ettiğini, bu kitabın dikkatle okunup anlaşılmadan diğer eserlerin kavranılamayacağını dile getirmiştir. Yazısı boyunca Freud'un çığır açıcı kuramlarını ve şahsi karakterini övgüyle anlatan yazar, Freud'un biyografisini de yine övgü dolu cümlelerle özetlemiştir.

2.11-Garbda ruhiyat cereyanları I†: (Namdar Rahmi)

Bu yazı da 1926 yılında *Yeni Fikir* dergisinin 13. sayısında yayımlanmıştır. Bu kısa yazıda yazar, son yüzyılda bilimsel çalışmaların alabildiğine genişlediğini, yeni yayınları takip etmenin güçleştiğini ve artık birden fazla dil bilmenin gerekliliğini dile getirmiştir. Ardından Freud'un

* Coşkun Taştan, *Türkiye'de Psikanaliz Hakkında En Eski Metinler 1* adlı kitabına, Naci Fikret'in 1926 yılında *Yeni Fikir* dergisinin 16 sayısında yayımlanan *Din ve Cinsiyet* adlı yazısı ile 1928 yılında *Yeni Fikir* dergisinin 33. sayısında yayımlanan *İctimai Hayatta Cinsiyetin Rolü* adlı yazısını da almıştır. Ancak bahsi geçen yazılar doğrudan Freud ya da psikanalizle ilgili değildir, yazıların hiçbir yerinde Freud ya da psikanaliz sözcükleri geçmemektedir. Bu bakımdan bahsi geçen yazılar özetlenmemiştir.

† Yine aynı kitapta Namdar Rahmi'nin *Garbda Ruhiyat Cereyanları 2* (*Yeni Fikir* dergisi sayı 15, 1926), *Garbda Ruhiyat Cereyanları 3* (*Yeni Fikir* sayı 19, 1927) adlı yazıları yer almaktadır. Bu yazıların da doğrudan Freud ve psikanalizle ilgisi yoktur. Bu bakımdan özetlenmemiştir.

moda hâline geldikten sonra eserlerinin Fransızcaya çevrildiğini, böylelikle Türkiye’de tanınmaya başladığını anlatmıştır.

2.12-Din ve cinsiyet 3: (Naci Fikret)

Yeni Fikir dergisinin 20. sayısında yayımlanan bu yazı 1927 tarihli. İlkel dinlerin ortaya çıkışı ile ilgili yazı dizisinin devamıdır. Bu yazıda yazar, Freud’un *Totem ve Tabu* kitabından alıntılar yaparak cinsellikle dinlerin ortaya çıkışı arasındaki bağlantıdan söz etmiştir.

2.13-Din ve cinsiyet 4: (Naci Fikret)

Yeni Fikir dergisinin 21. sayısında yayımlanan bu yazı 1927 tarihli. Bu yazı da ilkel dinlerin ortaya çıkışı ile ilgili yazı dizisinin devamıdır. Yine Freud’un görüşlerinden yararlanarak totem, ensest yasağı ve Ödip kompleksine temas edilmiştir.

2.14-Freud: (İbrahim Alaeddin)

Coşkun Taştan’ın belirttiğine göre adı geçen eser *Resimli Gazete* tarafından dağıtılan bir risaledir. Sebat Matbaasında 1927’de basılmıştır. İbrahim Alaeddin’in (Gövsâ) (1889-1949) eserinde Freud, “Devrimizin şöhretli, tebabet-i ruhiyat, içtimaiyat ve nihayet felsefe âleminde yeni bir çığırdan haber veren simalardan biri” (Taştan, 2011, s.174). olarak tanıtılmaktadır. Freud’un bilinçaltı ve cinsel dürtüye dair yaklaşımlarını özetleyen yazar, psikanaliz uygulamalarındaki başarılarından da söz etmiştir. Freud’u övgü dolu sözlerle anlatan yazara göre Freud; “Bütün rûhî hadiseleri cinsî temayüllere göre izah etmesine rağmen o, ince ruhlu ve beşerî ve ahlakî kıymetlere mâlik olan bir insandır. Bilhassa millî şuuru kuvvetli bir Yahudi’dir” (Taştan, 2011, s.181).

2.15-Freudizm dair tedkikler: (San.Fe)

Hayat Mecmuası 2’nin 50. sayısında yayımlanan bu yazıda yazar, Freud’a yönelik eleştirileri içeren iki kitaptan söz etmiştir. Onun dediğine göre bir-bir buçuk yıl önce yayımlanan bu eserlerden ilki Jean Bodin’in *Freud’a Karşı: Gayr-i Meş’ûr Ruhîyatının Tenkidi* adıyla yayımlanmıştır. Yazar bundan birkaç cümle ile söz etmiştir. Diğer kitap Laumonier’in *Freudizm: İzah ve Tenkid* adını taşımaktadır. Yazar burada bahsi geçen kitaptan özetlemeler yaparak Freud’un cinsel dürtü kuramını eleştirmektedir. Şimdiye kadar bilinen psikolojik ve tıbbi bilgilere göre cinsel dürtü belli bir yaştan sonra ortaya çıkmaktadır. Elbette bunun istisnası olabilir. Ancak yazara göre Freud istisna olanı genellemektedir. Freud, “Nevropatları tedkik etti, birkaç cinsî heyecan fesadına maruz kalmış olanların verdiği neticeleri diğer nevropatlara da teşmil etti” (Taştan, 2011, s.184). diyen yazar, Freud’u istisna olarak görülen vakalardan tüm insan doğasına özgüymüş gibi genellemeler yapması bakımından eleştirmektedir.

2.16-Psikanaliz ve ahlâkî terbiye: (Eyüb Hamdi)

Kitapta bu bağlamdaki son yazı, Eyüb Hamdi’nin (Akman) (1894-1954) 1928 yılında *Yeni Fikir* dergisinin 38. sayısında yayımlanan yazısıdır. Yazar bu yazısında psikanalizin önemli kavramlarından olan bilinçaltı üzerine bilgiler vermiştir. Ona göre psikanaliz sayesinde bilinçaltındaki tatmin edilmemiş dürtülerin ahlak ve terbiyenin kabul ettiği belirli amaçlara doğru sevk edilebileceği öğrenilmiştir. Freud’un süblimasyon dediği bu durumun değerine işaret eden yazar, “Bu noktadan psikanalizin asrımızdaki terbiyevî ve hayatî rollerinin büyüklüğü kendiliğinden anlaşılır zannederim” (Taştan, 2011, s.192). demektedir.

Türkiye’de Freud ve psikanaliz üzerine yazılan ilk yazılar bu şekilde özetlenebilir. Bahsi geçen 16 yazı birlikte değerlendirildiğinde Türkiye’de o dönemde Freud ve psikanalize üç farklı yaklaşım olduğu görülmektedir: Eleştirip reddetme (Mazhar Osman, İzzeddin Şadan, San. Fe.); övüp takdir etme (Hüseyin Galip, Hilmi Ziya, Naci Fikret, Mustafa Şekip, İbrahim Alaeddin, Eyüb Hamdi) ve objektif-itidalli olma (Mustafa Hayrullah, Münir Mazhar, Fahreddin Kerim).

Yukarıda bahsi geçen yazıların ortak özelliği kurgusal metin değil bilgilendirici metin olmalarıdır. Büyük bölümü psikiyatri, nöroloji, sosyoloji, eğitim gibi dallarda öğrenim görmüş, Freud ve psikanalize mesleği gereği ilgi duyan yazarların yazılarıdır. Bu yazılar edebî bir ürün olmadığından, Freud’a dönük ilk edebî başkaldırının Doktoroğlu Suad Tahsin’e ait olduğunu söylemek yanıltıcı olmayacaktır. Yazar Suad Tahsin’in de ilk gruptaki yazarlar gibi düşündüğünü,

sırf Freud'u reddetmek üzere bahsi geçen uzun hikâye kitabını kaleme aldığını belirterek hikâye incelemesine geçilebilir.

3-Asrî Şeytanlar Peygamberi (Müdâfaalı Hikâye)

Asrî Şeytanlar Peygamberi (Müdâfaalı Hikâye) adlı eser 1926 yılında Doktoroğlu Suad Tahsin tarafından yayımlanmıştır. Adından da anlaşılacağı gibi “müdâfaalı” bir hikâyedir yani tezli bir eserdir. Eserin ön kapağında, başlığın sol üstünde “Freud Cenâblarına” ifadesiyle eseri Freud'a ithaf ettiğini dile getirmiştir.

Eserin ön söz kısmı iki sayfa kadardır. Burada yazarın Freud algısı ve eseri niçin yazdığı açıkça dile getirilmiştir. “Kârilerime” diyerek okuyucularına seslenen yazar, Freud'u öncelikle şöyle tanıtmaktadır: “Freud, biz asrîler silsilesinin alelâde bir zirvesi, gelişi güzel yükselmiş bir şahıkası değildir. Freud, bugünkü beşerî dalâletin umkundan kabaran bir volkanın fethası, cihan imanından cehennemler tutuşturan bir zebani, esâtiri varlıklardan imâl olunmuş bir heyuladır” (Suad Tahsin, 1926, s.2).

İfadelerden anlaşıldığı gibi, Freud bugünkü (o günkü) çağdaşları arasında gelişigüzel yükselen bir zirve değildir. Onun zirveligi dalalet içindeki insanlığın en derin çukurlarından kaynaklanmaktadır. O, tıpkı mağmaları boşaltmaya yarayan volkan ağzı gibi insanlığın dalaletini boşaltmaya yarayan bir volkanın ağzıdır. Böylelikle hem kendisi dalaletin zirvesindedir hem de dalaleti boşaltma görevi üstlenmektedir. Aynı zamanda Freud, hem bir zebanidir hem de efsanevi varlıklardan üretilmiş korkunç bir hayaldir.

Yine yazara göre Freud, insanlık vicdanının sonunu getirecek keşmekeşin dehşetli bir formülüdür. Bin bir madde ve bin bir gürültüden oluşan bu formül, insan maskeli kuklalara ezeli bir mirastır. Freud aynı zamanda insanı şehvetin derinliklerine çeken bir girdap, ahlakın koynuna giren bir mikropdur. (s.2) O, “İctimaî bağların düğümü, imanların yaması değil, fertleri varlıklarının levsine düşüren bir çözülme, vicdanlara sahtekârlığını sırtan bir yaratıktır” (Suad Tahsin, 1926, s.2). Özetle Freud, “beşerin dev aynasını taşıyarak insana simasının hakiki hayalini taşıyan bir acûze, tam ahir zamana layık bir ucubedir” (Suad Tahsin, 1926, s.3).

Görüldüğü gibi yazarın Freud algısı yukarıdan aşağıya pejoratifdir. Freud'u tanıtırken kullanılan sözcükler bütünüyle olumsuzdur. “Zebani, heyula, dehhaş formül, girdap, mikrop, çözülme, yaratık, acuze, ucube” gibi sözcükler Freud'un ne olduğunu okuyuculara anlatmak için seçilmiştir. Hikâyenin adı olan Asrî Şeytanlar Peygamberi de doğrudan doğruya Freud'u işaret etmektedir. Yazara göre Freud çağdaş şeytanların peygamberidir.

Ön sözde Freud'u nasıl algıladığını bu şekilde dile getiren yazar, devamında da kitabı niçin yazdığını özetlemektedir. O, “Biz Freudizmin müdafaasını çift gözlükle bir cepheden tersime çalıştık. Zihnî hayat ile cinsî hayatın muvâzâtını göstermeye daha kabiliyetli bir tabirle zihnî uf'ûlelerin istihalatını cinsî bünyedeki tahviller ile izah eden Freudizmin bu istikametine bir meyl vermeye yeltendik” (Suad Tahsin, 1926, s.3). diyerek kitabında Freudizmi çift gözlükle bir cepheden resmetmeye çalıştığını söylemektedir. Freudizmin, zihinsel fonksiyonlardaki değişimi cinsel bünyedeki değişimlerle açıkladığını belirtmekte, kendisinin ise eseriyle Freudizmin bu tarafına bir yön vermeye yeltendiğini dile getirmektedir. Eserin yabancı bir ülkede yabancı kişiler arasında geçtiğini, bunu da “mevzua kuvve-i ta'zimiyesi büyük bir adese ile edâ verelim diye” (s.3) tercih ettiğini belirten yazar, böyle evrensel bir konuyu yerel kişilerle anlatmak istememiş, “maddî unsurları yabancı bir cemiyetten istiâne” (s. 3) etmiştir.

Eserin içeriğine bakıldığında üç kısımdan oluştuğu görülmektedir. Birinci Kısım'da yüzü görünemeyecek şekilde saç sakalı birbirine karışmış, darmadağınık yaşlıca bir adam olan Mr. James'in konferansı konu edilmektedir. Mr. James konferansında birbirinden bağımsız ve bir kısmı anlaşılması güç sözler söylemektedir. Mr. James ateşli konuşmasında sık sık “Siz, âlimler, feylosoflar, asrımın şeytanları!” (s.4) diyerek bu gruba seslenmektedir. Ona göre ilk insanlığın sihirbazları ile şimdinin âlimleri ve feylosofları arasında fark yoktur. Bunlar düşünce piyasasında “ondan alır, bundan alır yine onlara satar”lar. (s.4) Grubun tek kazancı da alkıştır. Dünya tarihinin bütün günahlarında bu grubun yani âlimler ile feylosofların hissesi vardır. İnsanlığın dengesini ilk kez bozan da bu grup olmuştur. Bunlar yalan ve gösterişten ibarettir. Sadece kendileri için

yaşamışlar, ne geçmişi ne de geleceği düşünmüşlerdir. Bahsi geçen grup insanlığı kandırarak mutlak saadet vaad etmiştir, hâlbuki görüldüğü gibi tam tersi olmuştur. Bütün dinler, bütün ilahlar bu grubun şerrinden söz ettiği hâlde bunlar tükenmemiş, aksine çoğalıp durmuştur. İnsanlık bir gün bu grubun yalan ve gösterişten ibaret olduğunu anladığında yaratıcı güç, evrimsel bir süreçle yepyeni ve insanüstü bir tür yaratacaktır.

Mr. James, konferansın devamında ise akla, cemiyete ve Allah'a karşı öfkesini dile getirmektedir. Ona göre ızdırabının kaynağı buradadır. "Hayatımın tarihine en murdar damgayı vurarak beni ebedî bir günahkâr kılan cemiyetin bizzat kendisidir." (s. 7) diyen James, bunu aklı cemiyet içinde bulmasına bağlamaktadır. Akıl, "kirli ve zelil bir cenin"dir. (s. 7) Akıl, dünyanın ahlakını ilk defa bozan bir mikroptur ve ilahi bir kaynaktan gelmektedir. Dolayısıyla "Bu keyfiyet, mensup olduğumuz cemiyetin Allah'ına râci bir lekedir. Allah hiçbir kulun işlemediği ve işleyemeyeceği kadar azim bir günah altında mahkum ve muzmahildir." (s.7) Ona göre, Allah aklı icat etmekle günahların en büyüğünü işlemiştir. "Eğer adâlet-i ilâhî olduğu iddia ediliyorsa Allah cehennemi kendine ebedî bir mekân kabul etmelidir." (s.8) James cemiyetle hesaplaşmasının devamında, "Mesuttum, cemiyetin içinde zinayı, cemiyetin içinde riyayı, cemiyetin içinde yalanı öğrendim." (s. 8) diyerek toplumsal yaşama dair kızgınlığını dile getirmektedir. Ona göre, cemiyet kökten sarsılmıştır ve ilerideki nesille birlikte tamamen cinnet hâlindeki bir topluma dönüşecektir.

Mr. James, bir saatten fazla süren konferansında bilim adamlarına, filozoflara, akla, şuura, cemiyete, Allah'a ve geleceğe dair bir kısmı anlaşılabilir bir kısmı isyan içerikli konuşma yapmıştır. Konuşma bütünüyle pesimist ve sarsıcıdır. Konuşmanın sonunda genç bir adam gibi hızlıca çıkıp konferans salonunu terk etmiştir. Ardından bir uğultu ortaya çıkmıştır. Bu uğultu, James'in söyledikleri karşısında öfkelenen dinleyicilerin isyanıdır. Nihayet bu uğultuyu susturan Londra Emrâz-ı Rûhiye Laboratuvarı Şefi Mr Bacon olmuştur. O, dinleyenleri susturarak bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında James'in çocukluk arkadaşı olduğunu ancak şu an onun hasta olduğunu dile getirmiştir. James'in düşünceleriyle hareket etmeyeceklerini, görevlerinin James'in hastalığını teşhis etmek olduğunu belirtmiştir. Felsefeyle, bilimle uğraşanların on yıldır James'in eserlerini takip ettiklerini, sonunda "bu merdümگیرiz tipi" salonlarında kürsüye çıkarmayı başardıklarını ifade etmiştir.

Eserin bu kısmında hikâyenin kahramanı olan Mr. James, Londra Ruh ve Sinir Hastalıkları Laboratuvarı Şefi Mr. Bacon tarafından okuyucuya tanıtılmaktadır. Mr. Bacon yirmi, yirmi beş yıl öncesine giderek "James gençken seven ve aşkı bilen, kendi tabiri ile "Ezeli Cezbe"nin fakat ebediyetine de kâni yaşayan, zinde, hayatı tanımış bir şairdi" (s.13-14) diyerek James'i tanıtmaktadır. James'in bütün İngiltere'de tanınan yetenekli bir şair olduğunu, İngilizlerin aşk felsefesini dâhiyane bir kudretle temsil ettiğini, onun şiirleri ile nice aşklar yaşandığını anlatmıştır. James'in aşkı, eti, kemiği, siniri ile duyduğunu, onun mısralarının genç kız ve erkekler arasında dilden dile dolaştığını, James'in aşkıyla ak saçlıların bile benlikleri içinde gerilemek, gençliğe dönmek ihtiyacı ile tutuştuklarını dile getirmiştir. Özetle James, yirmi beş yıl önce İngiltere'nin en büyük aşk şairidir.

Fakat bugün ne olmuştur ki yirmi beş yıl önceki James'ten eser kalmamıştır? James'teki bu müthiş değişimin nedeni nedir? Yıllar önce ezeli cezbe anlatıp duran şair James, bugün ezeli cezbenin ahengini tarumar edecek bir mucize istemektedir. Bugün James, yirmi beş sene evvelki James'e asri şeytan demektedir. Bütün bunlar onun hasta olduğunu gösteren deliller değil midir?

Mr. Bacon'a göre James hastadır. James'in ruhuna nüfuz eden mikrobu bulmak, mümkünse imha etmek lazımdır. "Fikrimce James'in bugünkü felsefesini tetkik etmek değil, dün ile bugün arasında azim bir tezat içinde enkaz haline gelen dünkü James'in ruhiyatını bugünkü mariz konsepsiyona sürükleyen saiki aramak lazımdır" (s. 15).

Ona göre, James'in hayatında dikkate şayan bir dönem vardır ve büyük ihtimalle mikrobu buradan almıştır. James, aşkının tamamını terennüm etmiş değildir, James'in dilini tutan, hançeresini tıkayan bir şey vardır. Bu kadar kudretli hiçbir şair üç senelik kısa bir müddet içinde söylemiş ve susmuş değildir. James'in hastalığını, şairliğinin birden bire ölümünde aramalıdır. Çeyrek asır sustuktan sonra bugün tam olarak ne dediği anlaşılmayan muammalı bir felsefeyi ortaya koymasının ardında bu suskunluk olmalıdır. Mr. Bacon'ın konuşması "Şair James...Dilsiz

James...Sonra nihayet bugünkü hasta James...Zavallı çocukluk arkadaşım...' (s. 16) sözleriyle tamamlanmıştır.

İkinci Kısım, hikâyenin düğüm bölümüdür ve diğer iki bölümden oldukça uzundur. Bu kısımda, geriye dönüş tekniği ile yirmi beş yıl öncesine gidilmektedir. Mekân Londra'dır. Thames nehrinin hemen yakınındaki bir tepede bulunan Lord Bryon köşkünde, hikâyenin kahramanlarından olan Miss Kathleen (James'in nişanlısı) ve Mrs Sanderson (Kathleen'in dadısı) endişe içinde bir konuşma yapmaktadır. O dönem İngiltere'sinin en meşhur şairi olan James, gönüllü asker olarak general ünvanıyla Afrika'ya siyahilerle mücadeleye gitmiş ve orada esir düşmüştür. Dönemin İngiltere kralı, James ve diğer esirleri kurtarmak amacıyla karşı tarafla (Darcon hükümdarlığı) anlaşma yapmıştır ancak süreç yavaş ilerlemektedir. Miss Kathleen nişanlısından beş aydır haber alamadığı için endişelenmekte ve geceleri kâbuslar görmektedir. Diğer taraftan Mrs Marden (James'in annesi) ve Mr Brown (Kathleen'in dayısı) da aynı konuyu konuşmakta, Mr Brown Mrs Marden'in endişelerini gidermeye, üzüntüsünü yatıştırmaya çalışmaktadır. Bu konuşmalarda öne çıkan konulardan birisi de James ile Kathleen'in birbirlerine olan büyük aşkıdır. Böyle bir aşk, bütün aşk tarihi içinde görülmemiştir. Eğer James'e bir şey olacak olursa Kathleen'in de kesin olarak öleceği endişesi taşınmaktadır.

Devamında mekân değişecek ve kralın sarayı olacaktır. İhtiyar kral, Miss Kathleen'i kendi kızı gibi sevmekte ve onun durumuna çok üzülmemektedir. Kızı yirmi gündür kendi sarayında ağırlamaktadır. Kral ile Miss Kathleen arasındaki konuşmalar, yapılan esir takası anlaşması ve James'in ne zaman döneceği üzerinedir. James'i büyük bir aşkla seven Miss Kathleen kralın teskin etme uğraşlarına rağmen endişesinden bir türlü kurtulamamaktadır. Kral bu konuşmalar sırasında büyük sırrını Kathleen'e açıklamıştır. Miss Kathleen kralın öz kızıdır. Babasız büyüyen, babasının öldüğünü zanneden bu kız, yıllar önce annesiyle ilişki yaşayan kralın öz kızıdır. Miss Kathleen, duydukları karşısında şaşkınlığa uğramıştır. Bir yandan sevinmekte bir yandan da kralın söylediklerini teyit eden kimi yaşantıları kafasından geçirmektedir. Bunca yıldır saraya yakın yaşaması, kral tarafından kendisine mürebbiye olarak Mrs Sanderson'un görevlendirilmesi, annesinin ölüm döşeğindeyken büyük bir günah işlediğini söylemesi, kralın doğru söylediğine işaret etmektedir.

Nihayet zaman ilerlemiş ve James'in İngiltere'ye dönme günü gelmiştir. Şair James'i ve esir düşen diğer askerleri taşıyan gemi limana yanaşmaktadır. Kral başta olmak üzere bütün bir protokol, mahşeri bir kalabalık ve elbette Miss Kathleen büyük bir sevinçle gemiyi beklemektedir. Hâlbuki gemide son derece üzgün, ölgün bir James bulunmaktadır. James, ülkesine dönmesine ve sevdiklerine kavuşmasına sevinmek yerine hüznüldür, kaşları çatıktır, çehresinde de acı bir ifade bulunmaktadır. Gemi limana yaklaşırken James'in ruh hâli, bilinç akışı tekniğine uygun olarak şöyle tasvir edilmektedir:

“Birden gözlerini kapıyor, alev ile için için yanan ruhunun cehennemine dönüyor. Orada bütün hayatını dağlayan ateş parçaları var. Saray bandosunun veda havası. Kathleen'in saçları arasında ilk buse. Annesinin gözyaşları. Kral ve erkan-ı hükümetinin ihtiramkâr temenniyatı. Maiyetine tevdi olunan İngiliz zabıtları. Hintli neferler. General James'in ayrılık hitabesi. Alkışlar... Uzun bir deniz seyahati. Siyahiler memleketi. Kızgın çölde büyük zafer. Bin zenciden bir meşale. Ani bir hezimet. Esaret ve intikam gecesi. Nihayet mağlup ve akîm dönen James” (s.29).

James'in neden üzgün ve ölgün olduğuna dair ipuçları yukarıdaki paragrafta bulunsa da açıkça dile getirilmemiş, merak unsuru olması bakımından düğüm henüz çözülmemiştir. Kederle dolu James, gemi limana varmadan önce nişan yüzüğünü parmağından çıkartıp Thames nehrinin sularına fırlatmıştır.

Gemi limana yanaşmış, bandolar, konfetiler, alkışlar içinde esirler gemiden inmiştir. Diğer esirler neşe içinde ailelerine sarılırken James soğuk bir ifadeyle ve çatık bir kaşla kralı ve nişanlısı Kathleen'i selamlamıştır. James'in bu tavırları çok şaşırtıcıdır ve üzücüdür. Kral da Kathleen de olup bitene bir anlam verememiştir. Bu arada Kathleen, James'in parmağında nişan yüzüğü olmadığını fark etmiştir. Kral ve Kathleen törenden sonra saraya yalnız geçmiş, James onlarla gelmemiştir.

James'in bu soğuk tavırları karşısında üzüntüden canına kıymak isteyen Miss Kathleen, kendisini nehre atmış fakat şans eseri bir balık ağına takılmış ve orada bulunan balıkçı tarafından kurtarılmıştır. Nehirde aldığı soğuktan hastalanan ve yataklara düşen Miss Kathleen ateşler içinde yanmakta ve sürekli doktor kontrolünde tutulmaktadır. Kral da hem kızı için üzüлp endişelenmekte hem de James'in neden böyle davrandığını öğrenmeye çalışmaktadır. Kathleen, James'in bu süre zarfında kendisinden soğuduğunu ve bir başkasına âşık olduğunu düşünmektedir. Bu düşünce onu intihara sürüklemiştir.

Diğer taraftan James'in annesi Mrs Marden, Kathleen'in intihar ettiğini James'e anlatmış ve her şeyden oğlu James'i sorumlu tutmuştur. James ise Kathleen için çok üzülmüş ve onun iyi olup olmadığını merak etmiştir. James, annesinin bütün ısrarlarına ve kızmalarına rağmen niçin Kathleen'e böyle davrandığını söylememiştir.

Kathleen'in durumunu çok merak eden James, gece geç saat de olsa sarayın yolunu tutmuş ve onunla görüşmek istemiştir. Kathleen hasta yatağındadır. İkili önce uzun süre birbirlerine söz söylemeden bakışmıştır. James'in "Kathleen, bu aşkı öldürmeyelim." (s. 50) sözü ile sessizlik yerini karşılıklı diyaloga bırakmıştır. James konuşmasında evliliğin aşkı öldürdüğünden bahsedip evlenmek istemediğini, böylelikle aralarındaki aşkın sonsuza kadar kalacağını şairane duygularla dile getirmeye çalışmıştır. Kathleen ise James'in bu sözü bir kılıf olarak kullandığını, James'in bir başkasına âşık olduğunu söylemiştir. James kendisinden başka kimseyi sevmediğini, bu büyük aşkın ebedî bir ibadetçisi olacağını söylemiş ve Kathleen'e "Sen özgürsün, ister evlen, ister çoluk çocuk sahibi ol, fakat beni unut Kathleen." (s. 52) demiştir. James, bu bağlamda duygularını şöyle aktarmaktadır:

"Beni unutmak, çoluk çocuğa karışmak lazım Kathleen...Seni son nefesime kadar seveceğim. Sen de beni seviyorsan beni unut Kathleen. Yalvarırım sana beni unut. Beni ölmüş, beni Afrika'da öldürülmüş bir esir bil...Farz et ki siyahi ikliminden beklediğin şair gelmemiş. Onu kızgın bir çölde, kızgın bir ateşte dağlamışlar, onu yakmışlar, kül etmişler bil, ne olur. Onu ölmüş, hayır onu ölmüş değil, onu dünyaya gelmemiş bil...Onu yok bil...Bu aşk rüyasından sonra baştan sev, baştan sevil..." (s.54).

Kathleen ise James'in bu sözlerine inanmamış ve onu başka bir kadını sevmekle suçlamıştır. "Git...Sevdiğin kadına git...Cehenneme git...Seni unutmayacağım. Başkasının olmayacağım. Ben erkek kalbi taşımıyorum" (s. 55). diyerek James'i kovmuş ve İkinci Kısım bu şekilde sona ermiştir.

Hikâyede, Üçüncü Kısım olarak adlandırılan son bölüm, yirmi beş yıl sonraki zaman dilimi içinde geçmektedir. Bu bölümde, James'in Kathleen'i terk edip gittikten sonra, ilk on yılını İskoç köylerinden birinde münzevi bir hayat sürerek geçirdiği öğrenilmektedir. James, burada herkesten ve özellikle aşktan, şehvetten ve kadınlardan uzak bir yaşam sürmüştür. Bu on yılın sonunda ismi verilmeyen bir İskoç şehrine taşınmış, şehirde geçirdiği on beş yıllık zaman diliminde ise eserler yazmış, düşüncelerinden bir külliyat oluşturmayı amaçlamıştır. Konferansında anlattığı pek çoğu kolayca anlaşılmayan bu düşüncelerden, "Ezeli Cezbede Gaye", "Hayatî Kudrette İnkıtâ", "Cemiyetin İntiharı", "Mukadder Cennet", "Asrî Şeytanlar Peygamberi" adlı beş ciltlik bir külliyat oluşmuştur. James artık şair değil, bir filozoftur.

Yirmi beş yılın sonunda James tekrar Londra'dadır ve buraya konferans vermeye gelmiştir. Konferansı bitirip bir şeyler içen James, Kathleen'le yaşadıkları eski günleri ve ondan ayrıldıktan sonra kafasında oluşan yeni düşünceleri zihninden geçirmiş ve sonunda yıllardır haber almadığı Kathleen'i görmek için saraya gitmiştir. Saraya giderken ona hediye etmek üzere eserlerinden en önemlilerini yanına almıştır.

Saraya vardığında bahçede 14-15 yaşlarında bir çocuk tarafından karşılanan James, onunla konuşmaya başlamıştır. Bu konuşma sırasında çocuk anne ve babasının bir operete gittiklerini, birazdan geleceklerini söylemiştir. Bunun üzerine ikili sohbete dalmıştır. James, konuştuğu çocuğun Kathleen'in çocuğu olduğunu anlamış, Kathleen'i bırakıp gittikten sonra yirmi beş yıl içinde neler olup bittiğini bu çocuktan öğrenmiştir. Buna göre James gittikten sonra Kathleen üzüntüsünden iki yıl boyunca hasta yatmış, ölümden dönmüştür. James'in bir başka kadını

sevdiğini, bu kadın için kendisini terk ettiğini düşünen Kathleen yine de bir gün James'in ona döneceğini düşünmüştür. Kral, James'i unutması için ısrarla Kathleen'in evlenmesini istemiş, nihayet ölmeden önce verdiği söz üzerine Kathleen dayısının bir arkadaşıyla evlenmiştir. Evlilikten bu çocuk olmuştur. Kathleen eşi evde olmadığı zamanlarda çocuğuna hep James'i anlatmıştır. Sık sık James'in fotoğraflarını çocuğa göstermiş, onun şiirlerini ezberletmiştir. Kathleen evli de olsa James'e büyük bir aşkla bağlı kalmıştır. Bu konu eşiyle de sık sık tartışmalara sebep olmuştur. Bu yirmi beş yıl içinde kral, mürebbiye Mrs Sanderson ve James'in annesi Mrs Marden ölmüştür. Bütün bunları James o konuşmada öğrenmiştir. Çocuk bütün bir hikâyeyi özetlerken James'in niye saraya geldiğini de öğrenmek istemektedir. James, çocuğun bahsettiği şairin bir arkadaşı olduğunu ve şairin öldüğünü haber vermek için saraya geldiğini söyleyince çocuk buna çok üzülmiştir. Bu haber üzerine annesinin çok üzüleceğini ve annesinin hâlâ şairi sevdiğini dile getirmiştir. Bu konuşma sonunda James çocuğa veda ederek onu alından öpmüş ve Kathleen'in dönmesini beklemeden saraydan ayrılmıştır. Üçüncü Kısım bu şekilde tamamlanmıştır.

Üçüncü kısmın sonunda hikâyenin düğümünü çözen iki yazı peş peşe konulmuştur. Yazının ilki Londra Morgunun Raporu'dur. Bu otopsi raporunda, tıbbi birçok terimle vücut tarif edilmiş; kişinin kendini asmak suretiyle intihar ettiği, vücudunda darp veya zorlama olmadığı, dolayısıyla bir cinayet şüphesi taşımadığı dile getirilmiştir. Raporun en dikkate değer bölümü ise ölünün cinsel organının çok uzun yıllar önce kesildiği ve kesik bölgenin ateşle dağlandığıdır. Rapora göre intihar eden kişinin aklı yerinde fakat şehvani gücü yerinde değildir.

James Londra'ya geldikten sonra kömür işçilerinin kaldığı basit bir otele yerleşmiştir. James'in intiharı üzerine otelde yapılan aramada bir hatıra defteri bulunmuştur. Hatıra defterinde anlatılan bölüm çok dikkat çekicidir.

James hatıra defterinde Afrika'da siyahilere esir düştüğü geceyi anlatmaktadır. Dediğine göre kendisi daha iki gece önce ele geçirdiği bin tane siyahiyi üst üste yığıp onlardan dev bir ateş yakmıştır. Şimdi ise kendisi ve arkadaşları siyahi hükümdara esir düşmüştür. Çölde akşam vakti yine bir ateş başındadır. Elleri bağlı olarak hükümdarın huzuruna getirilmiş ve hükümdarın el işareti vermesiyle bacaklarının arasına bir bıçak darbesi indirilmiştir. Ardından kızgın bir demirle bölge dağlanmıştır. Böylelikle siyahiler James'ten intikamlarını almışlardır.

Asrî Şeytanlar Peygamberi adlı uzun hikâye bu şekilde tamamlanmıştır. Eseri önce genel bir değerlendirmek, ardından da yazılış amacına uygun olup olmadığı bakımından değerlendirmek yerinde olacaktır. Mekan, zaman, kişiler ve olay örgüsü gibi özellikler kısaca sunulacaktır.

Öncelikle eserin mekânına değinmek gerekir. Mekân İngiltere'dir, büyük ölçüde de Londra'dır. Londra'da açık mekân olarak Thames nehri ve civarları dillendirilmiş, buralarla ilgili kimi betimlemeler yapılmıştır. Londra'nın hava koşulları da kişilerin psikolojisine uygun olarak yağmurlu ve sisli oluşuyla öne çıkartılmıştır. Kapalı mekânlar da genel olarak saray, şato ve konferans salonudur. Bunlara dair betimleme yok denecek kadar azdır. James'in ömrünün yirmi beş yılını İskoçya'da geçirdiği dillendirilse de İskoçya'daki mekâna dair en küçük bir bilgi yoktur. Özetle mekân, Türk okuyucusuna hikâyenin yabancı bir memlekette geçtiğini duyumsatmak için vardır, ayrıntı yok denecek kadar azdır.

Hikâyenin zamanına bakıldığında takvim zamanının belirsiz olduğu görülmektedir. Hikâyede İngiltere kralı bulunsu da ismi verilmediği için hangi dönem olduğu anlaşılmamaktadır. Krallıkla yönetilen, gemilerin kullanıldığı, bu gemilerle siyahilerle mücadeleye gidildiği bir dönemdir. Ancak bu kadar ipucu hikâyenin takvim zamanını tespit etmeye yetmemektedir. Takdir edilmelidir ki İngiltere gibi kadim bir devlet, çok eski zamanlardan beri gemi kullanmaktadır ve çok uzun yıllar siyahilerle mücadele etmiştir. Olay zamanı ise yirmi beş yıldır. Hikâyede yirmi beş yıl önceki bir aşkın yirmi beş yıl sonra neye evrildiği anlatılmaktadır.

Hikâyenin diline bakıldığında ise dilin dönem koşullarına (kitabın yayımlandığı 1920'li yıllar) uygun bir yapıda olduğu görülmektedir. Arap ve Fars kökenli sözcükler kullanılsa da hikâyenin anlaşılması güç değildir. Ancak burada bir şeye dikkat çekmek gerekmektedir. Olay, yabancı bir ülkede, İngiltere'de, yine yabancı kişiler arasında geçmektedir. Yazar bunu bilinçli olarak tercih ettiğini, konuya evrensel bir hava vermek istediğini ön sözde dile getirmiştir. Ancak bu kişilerin

karşılıklı diyaloglarında “yabancı” bir kültürden oldukları hissedilmemektedir. Konuşmalarda sık sık “Hayırdır inşallah, İnşallah, Ya Rabbim, Estağfurullah, Allahım, Allah’a şükür, Allah için” gibi İngiliz kültürü içinde pek rastlanmayacak ifadeler bulunmaktadır. Bu bakımdan dilin kullanımında sorunlar olduğu dile getirilebilir.

Kişilere bakıldığında bunların toplumun üst kesiminden oldukları, kral, lord, general ve benzeri kişilerden oluştukları görülmektedir. Hikâyenin asıl kahramanı olan James hem ünlü bir şair hem de generaldır, nişanlısı Kathleen de kralın kızıdır. Kişilerin sayısı uzun hikâye yapısına uygundur denilebilir, 6-7 kişilik bir kadro söz konusudur. Kişilerin psikolojik tahlilleri başarılı bir şekilde yapılmıştır. Nişanlısını merak eden Miss Kathleen’in yaşadığı endişenin anlatıldığı bölümler, James’in gemideki perişan hâli, James’in Kathleen’i terk ettikten sonra her iki sevgilinin de kendi içlerinde yaşadıkları psikolojik durum başarılı bir dille aktarılmıştır. İki sevgilinin ruh hâllerini betimlemek için “ilahi bakış açısı” tercih edilmiştir.

Hikâyede olay örgüsü yirmi beş yıl öncesi ve sonrasına git gel üzerine kurulmuştur. Bu kurgu bakımından hikâyenin başarılı olduğu dillendirilebilir. Yazar, hikâyenin başında esrareniz ve anlaşılmaz bir tipe benzeyen James’in kimliği üzerine merak uyandırmıştır. Sonra yazar, geriye dönüş tekniği ile yirmi beş yıl öncesine gitmiştir. Bu bölümde birinci merak unsuru iki sevgilinin kavuşup kavuşamayacağıdır. İki sevgili sağ salım bir araya geldikten sonra merak unsuru değişmiş, erkeğin kızı neden terk ettiğine dönmüştür. Hikâyenin sonunda hikâye kahramanı şair James’in çok sevdiği nişanlısı Kathleen’den ayrılma nedeni açıkça ortaya konmuştur. Merak unsurunun sürekli canlı tutulması ve düğümün en sonda çözülmesi olay örgüsünün başarılı yönleridir.

Hikâyenin asıl yazılış amacına uygun olup olmadığına bakıldığında, öncelikle hikâyenin Freud’a bir reddiye olarak yazıldığı hatırlanmalıdır. Eserin isminde de “müdâfaalı hikâye” olduğu yani tezli bir eser olduğu vurgulanmıştır. Yazar Doktoroğlu Suad Tahsin, kitabın ön sözünde Freud’a, “zebani, heyula, dehhaş formül, girdap, mikrop, çözülme, yaratık, acuze, ucube” gibi sözcüklerle saldırmıştır. Burada kullanılan sözcükler ve yapılan olumsuz tanımlamalar, Freud’un her şeyi cinsellikle açıklamasına göndermedir. Her şeyi cinselliğe bağlamanın ahlaksızlık olduğuna, Freud’un toplumun ahlakını bozduğuna bir işarettir. Bu bağlamda yazarın Thomas Szasz’a koşut bir düşünce geliştirdiği dile getirilebilir. Szasz; “Freud, psikanaliz yoluyla bir ilaç arayan ahlakî olarak zayıf düşürülmüş bir dünyanın yaratıcısıdır” (Szasz, 2017, s.125). derken ahlaki düşüklüğün Freud’u doğurduğunu ifade etmekte, Suad Tahsin ise “insanı şehvetin kuyusuna çeken bir girdap ve ahlakın koynuna giren bir mikrop” (s. 2) olarak gördüğü Freud’un bizzat ahlak bozucu olduğunu vurgulamaktadır. “Freud, ictimai bağların düğümü, imanların yaması değil, fertleri varlıklarının levsine düşüren bir çözülme” (s.2) diyen yazar Freud’u toplumsal yapıya ve imana zarar veren bir “ahir zaman ucubesi” olarak görmektedir. Dolayısıyla yazar, bütün bu saldırılarında Freud’un rüya yorumlamalarına, psikanalizi bir tedavi yöntemi olarak kullanmasına ya da savunma mekanizmasına dair teorilerine değil, her şeyi cinsellikle açıklamasına bir tavır aldığını göstermektedir.

Yine yazar ön sözde, Freud’un zihinsel fonksiyonlardaki değişimi cinsel bünyedeki değişimlerle açıkladığını, kendisinin ise hikâyede bu düşünceye başka bir yön vermeye çalıştığını belirtmiştir. Gerçekten de kurgulanan hikâyede, cinsel bünyedeki değişimin (James’in cinsel organının siyahiler tarafından kesilmesi) zihinsel fonksiyonlardaki değişime (James’in nişanlısından ayrılması, şairliği bırakıp filozofluğa yönelmesi, hayata çok farklı bir açıdan ve kötümser olarak bakması, muammalı eserler yazması) neden olduğu gösterilmiştir.

Hikâyedeki bu kurgu, Freud’un cinselliğe dair kuramlarına reddiye olmak bakımından yeterli midir? Bu soruya olumlu cevap vermek güçtür. Kurgulanan bu hikâyenin Freud’un uzun yıllar içinde ortaya koyduğu ve detaylandığı çalışmalarına reddiye olmak bakımından yetersiz olduğu açıktır. Cinselliği zorla elinden alınmış bir erkeğin istemeye istemeye sevdiğinden ayrılması, Freud’un kuramlarını çürüten bir reddiye olabilir mi? İnsanlık tarihi açısından bakıldığında, istisnai bir durum olarak değerlendirilebilecek bu bireysel olayın evrenselliği nasıl dillendirilebilir? Freud’un, insan psikolojisi bakımından cinselliğe çok değer verdiği bilinirken hikâyede de cinselliğin önemli olduğunu, sevgililerin ayrılmasına sebep olduğunu dolaylı yoldan dillendirmek Freud’a nasıl reddiye olabilir? Ön sözde o kadar hakaret edilen Freud’a, hikâye içinde farklı

şekillerde göndermeler yapılabilecekken (rüya yorumu, Ödip kompleksi, bilinçaltı, savunma mekanizmaları vs) neden bu imkândan yararlanılmamıştır? Freud'u kastederek hikâyeye "Asrî Şeytanlar Peygamberi" başlığını koymak reddiye için yeterli midir? Freud'a itiraz edilebilecek onlarca farklı alan varken neden tek bir konu basitçe işlenmiştir? Benzer soruları çoğaltmak mümkündür. Bütün bu durumlar, yazarın Freud'a ve kuramlarına dair bilgisinin sınırlı olduğunu göstermektedir. Eğer durum böyle değilse yazar kurgusal metnin olanaklarından yeterince yararlanmamıştır denilebilir.

SONUÇ

Çalışmanın başında, Freud'un kişiliğinin ve kuramlarının pek çok yönden eleştirildiği dillendirilmişti. Hatırlanacağı gibi Freud'un kişiliğine dönük eleştiriler onun ateistliği, Yahudiliği, orijinal olmaması, fantezi peşinde koşması, bütün çalışmalarını şifa dağıtmak yerine ün kazanmak için yapmış olması, aşırı bencil ve kibirli olması, geçimsizliği, kadın düşmanı olması, totaliter olması, kendini analiz ettiği çalışmalarında tespit ettiği sapkınlıkları tüm insanların doğasında varmış gibi genellemesi şeklinde yoğunlaşmıştır. Psikanalize dönük eleştiriler ise her şeyi bastırılmış cinselliğe bağlaması, yalan üzerine kurulmuş olması, sahte vakalar ve sahte terapiler ürünü olması, bilim dışı olması, abartıcı ve genellemeci olması, deneysel yöntemin uygulanamaması, cinselliği aşırı şekilde vurgulaması, nörotik kişilerin gözlemine dayanması, her şeyi açıklayan ve gücü sınırsız olan bir kuram olması gibi noktalarda yoğunlaşmaktadır. Doktoroğlu Suad Tahsin, Türk edebiyatında ilk kez Freud ve kuramlarına dair eleştirisini kurgusal bir metin üretmek ortaya koyan yazardır. Anlatısının merkezinde cinselliği zorla elinden alınan erkek kahramanın yaşadığı dramatik dönüşüm yer almaktadır. Yukarıda saydığımız psikanaliz ve Freud'a dair çok çeşitli eleştirilere rağmen yazar Suad Tahsin'in hikâyede öne aldığı tek nokta Freud'un her şeyi cinselliğe bağlayan yaklaşımıdır. Yazar bu tek çıkış noktasını dallandırmamış, Freud ve psikanalize dönük diğer eleştirilere göndermelerde bulunmamıştır. Suad Tahsin tıpkı Kraus gibi psikanalizi, "her şeyi bastırılmış cinselliğe atfeden müstehcen ve şehvet düşkünü rasyonalistlerin mesleği" (Szasz, 2017, s.137). olarak algılamış, bunun dışındaki eleştirilere değinmemiştir. Uygulanan bu yöntem nedeniyle tezli bir hikâye olarak öne sürülen eser tek yönlü, basit bir itirazdan öteye geçememiştir. Bu bakımdan Freud'a ve kuramlarına karşı kuşatıcı ve nitelikli bir reddiye olmaktan uzaktır. Eserin önemli ve değerli yönü, Türkiye'de erken sayılabilecek bir dönemde Freud'a ve kuramlarına dikkat çekmesi Türk edebiyatında ilk kez kurgusal bir metinle Freud'a başkaldırılmasıdır. Yazar Doktoroğlu Suad Tahsin'in önemi ise Türk edebiyatında kurmacayı teorik eleştirisinin aracı olarak kullanması ve henüz erken denilebilecek bir dönemde Freud'u edebî bir ürüne konu etmesidir.

KAYNAKÇA

- Avcı, T. (2020, Kasım 22). *Psikanalitik yaklaşıma yapılan temel eleştiriler*.
<http://tansuavci.com/2020/11/22/psikanalitik-yaklasima-yapilan-temel-elestiriler/>
- Batak, K. (2002). *Karl Popper'in Viyana çevresi eleştirisi ve din görüşü*, (Yayın No. 110993), [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Marmara Üniversitesi.
- Breger, L. (2005). *Freud, görüntünün ortasındaki karanlık*. (Çev: A. Biçen), Yapı Kredi Yayınları
 Doktoroğlu Suad Tahsin, (1926). *Asrî şeytanlar peygamberi, (müdâfaalı hikâye)*. Necm-i İstikbal Matbaası.
- Freud, S. (2018). *Psikanalize giriş dersleri*. (Çev: S. Budak), Öteki Yayınevi.
- Güleç, C. (2011). *Protezli tanrı, Freud'un insan ve uygarlık kuramının eleştirel değerlendirmesi*. Dipnot Yayınları.
- Özdemir, M. N. (2017, Ocak 29). *Ciddi bir filozofumuz*.
<https://www.yenisafak.com/yazarlar/mehmed-niyazi-ozdemir/ciddi-bir-filozofumuz->
- Perron, R. (2017). *Psikanalizin tarihi*. Dost Yayınları.
- Reyhani, N. (2001). Şifre kavramı ışığında Karl Jaspers'de felsefi inanç. *Muğla Üniversitesi Sosyal*

ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, (6), 171-188.

Sinanoğlu, M. (2007). Reddiye. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde 34: (516-521. Ss.), 34, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları

Szasz, T. (2017). *Anti-Freud, Karl Kraus'un psikanaliz ile psikiyatri eleştirisi*. (Çev: Ç. Koparal), Hece Yayınları.

Taştan, C. (2011). *Türkiye'de psikanaliz hakkında en eski metinler 1 (1917-1928)*. Bağlam Yayınları.

Extended Abstract

According to our findings, Doktoroğlu Suad Tahsin's novella titled *The Prophet of Contemporary Devils* (A Story with a Defense) represents the first explicit refutation of Sigmund Freud and his theories in Turkish literature. Published in 1926 by the Necm-i İstikbal Press in Istanbul as a 76-page book, the work has not yet been transliterated into the Latin alphabet. By definition, refutations are texts intended to systematically disprove a particular idea, doctrine, or belief through rational and scientific argumentation. However, rather than articulating his objections in the form of an academic essay, Suad Tahsin chose to express his opposition to Freud through a fictional narrative. The introduction of the study notes that Freud and his psychoanalytic theories have been subject to intense criticism since their inception. Within this framework, the author explores both the criticisms directed at Freud's personal character and those targeting psychoanalysis as a theoretical model. Critiques of Freud's persona include his atheism, Jewish heritage, alleged lack of originality, propensity for fantasy, pursuit of fame over therapeutic purpose, excessive egocentrism and arrogance, contentious disposition, misogyny, authoritarian tendencies, and his inclination to universalize the deviant tendencies uncovered during his own self-analysis. Criticisms of psychoanalysis itself focus on its reductionist inclination to explain all psychological phenomena through repressed sexuality, its alleged foundation upon fabricated case studies and questionable methodologies, its perceived unscientific nature, overgeneralization, the impracticality of empirical validation, its overemphasis on sexuality, reliance on data drawn primarily from neurotic individuals, and its portrayal as a totalizing and omnipotent explanatory framework. The study proceeds to examine the earliest Turkish-language writings on Freud and psychoanalysis, thereby providing a framework for understanding the intellectual climate in which Suad Tahsin's story was published. These early texts offer critical insight into the prevailing perceptions of Freud in early Republican Turkey. It is observed that the authors writing about Freud during this period were generally scholars working in fields such as psychiatry, neurology, psychology, sociology, and education. Three distinct approaches to Freud emerge in these writings: the first group harshly criticizes and rejects him, the second praises and admires his contributions, while the third adopts a neutral stance, advocating for continued research in order to assess the long-term validity of his theories. The final section of the study is devoted to a close analysis of *The Prophet of Contemporary Devils*. Before commencing the narrative, Suad Tahsin addresses his readers directly, clearly articulating his views on Freud. According to Tahsin, Freud's rise to prominence among his contemporaries is neither coincidental nor a product of intellectual merit. Rather, Freud's so-called "eminence" is seen as originating from the depths of modern humanity's moral and spiritual degeneration. Tahsin likens Freud to the mouth of a volcano—not one that erupts with lava, but one that spews the corruption of the modern soul. Thus, Freud is situated both as a product and an instrument of moral collapse. He is portrayed simultaneously as a demonic figure and a grotesque entity constructed through mythological imagery. Tahsin employs strongly disparaging language when characterizing Freud, referring to him with epithets such as "demon," "phantom," "terrifying formula," "whirlpool," "germ," "decay," "creature," and "monstrosity." Even the title of the story—*The Prophet of Contemporary Devils*—is a direct allusion to Freud, presenting him as the spiritual leader of contemporary moral corruption. The author also explicitly states his motivation for writing the story: he rejects Freud's theory that mental processes are fundamentally shaped by changes in sexual development and aims to challenge this theoretical framework through a fictional narrative. In doing so, Suad Tahsin emerges as a pioneering figure in Turkish literature, utilizing fiction as a vehicle for theoretical critique. The story constructs its critique of Freud through the narrative of two lovers. At the center of the tale is an engaged couple in love, residing in London. The male protagonist, James, is a young poet who has won the admiration of all of England, especially young women. His fiancée, Kathleen, is the daughter of the king. Between them exists a profound and seemingly endless love. James volunteers to go to Africa to fight against the Black population. Meanwhile, his fiancée Kathleen dreams of the day they will be reunited. While in Africa, James engages in a brutal campaign aimed at exterminating the local people, going so far as to burn a thousand natives alive in a single night. However, some time later, James and his troops are captured by the locals, and James is castrated as an

act of revenge. Upon returning to England in a castrated state, James is unable to disclose the truth to his fiancée. Instead, he fabricates various excuses and tells her that he wishes to end their engagement. Ultimately, James abandons both his mother and fiancée, and leaves London altogether. The castration marks a turning point in James's life. The once-beloved poet, who used to write romantic poems and was admired by the entire nation, transforms into a pessimistic, misanthropic figure who withdraws from society. The new James abandons poetry, loses his faith and capacity for love, and lives in seclusion for twenty-five years. During the last fifteen years of his isolation, he devotes his time to writing works based on the bleak philosophy he has developed. At the end of these twenty-five years, James returns to London to give a lecture and discovers that his former fiancée is now married and has children. Overcome with sorrow, he commits suicide. The autopsy report following his death reveals the twenty-five-year-old secret: it confirms that the cause of death was not murder, but suicide, and that the deceased had been castrated many years prior. Thus, the story concludes. At the heart of the narrative lies the dramatic transformation of a male protagonist whose sexuality has been forcibly taken from him. The author, Suad Tahsin, explicitly targets Freud's tendency to reduce all psychological phenomena to sexuality. However, the critique remains within a limited scope and lacks the depth necessary to engage with the broader theoretical criticisms of psychoanalysis. Due to this one-dimensional approach, the novella—though presented as a thesis-driven text—fails to offer a comprehensive or nuanced refutation of Freud's theories. Nonetheless, its importance lies in its pioneering role as the first direct fictional critique of Freud and psychoanalysis in Turkish literature.